

T. C.
AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

EVLİ BİREYLERDE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN EVLİLİK
UYUMU VE EVLİLİK DOYUMU ÜZERİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ahsen TUZCU

135180141

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. M. Engin DENİZ

İSTANBUL 2017

T. C.

AREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

EVLİ BİREYLERDE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN

EVLİLİK UYUMU VE EVLİLİK DOYUMU

ÜZERİNE ETKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AHSEN TUZCU

T.C.
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

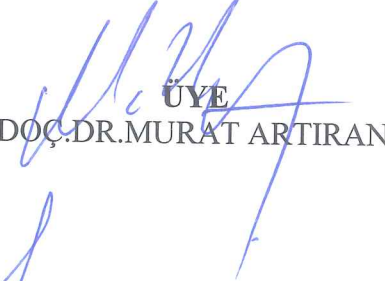
03/03/2017

Enstitümüz Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden 135180141 numaralı **AHSEN TUZCU** "İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim - Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği **Evli Bireylerde Kişilik Özelliklerinin Evlilik Uyumu ve Evlilik Doyumu Üzerine Etkisi** konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun **20.02.2017** tarih ve **2017/04** sayılı toplantısında seçilen ve Sefaköy Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin 39. maddesi gereğince (**53**) dakika süre ile savunmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında **oyçokluğu/oybirliği** ile **Kabul/Red veya Düzeltme** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 3 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
PROF.DR. MEHMET ENGİN DENİZ

ÜYE
YRD.DOÇ.DR.MURAT ARTIRAN

ÜYE
YRD.DOÇ.DR. EFE ARIK

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum ‘‘Evli Bireylerde Kişilik Özelliklerinin Evlilik Uyumu ve Evlilik Doyumu Üzerine Etkisi’’ başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

03.03.2017

Ahsen TUZCU

ÖZET

EVLİ BİREYLERDE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN EVLİLİK UYUMU VE EVLİLİK DOYUMU ÜZERİNE ETKİSİ

AHSEN TUZCU

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. M. Engin Deniz

Mart, 2017- 68 sayfa

Kişilik özellikleri, evlilik hayatları boyunca bireylerin etkilendikleri ve evlilik yaşamlarına yön veren kavramlardır. Bu araştırma literatür tarama yöntemiyle evli bireylerde kişilik özellikleri ile evlilik uyumu ve evlilik doyumunun ilişkisini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırmanın verileri 125 evli kadın ve 125 evli erkek olmak üzere toplam 250 evli bireyden elde edilmiştir. Araştırmada bireylerin evlilik uyumları Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilen Evlilik Uyumu Ölçeği kullanılarak belirlenmiştir. Bireylerin evlilik doyumları; Çelik ve Yazgan-İnanç (2009) tarafından hazırlanan Evlilik Doyumu Ölçeği kullanılarak belirlenmiştir. Evli bireylerin kişilik özelliklerini değerlendirebilmek için Bacanlı ve arkadaşları (2009) tarafından geliştirilen Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi kullanılmıştır. Araştırmada bireylerin kişisel özellikleri 13 sorudan oluşan Kişisel Bilgi Formu kullanılarak saptanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, evlilik uyumu beş faktör kişilik özelliklerinden nevrozizm ile negatif yönde anlamlı ilişkiye sahiptir. Diğer taraftan, evlilik uyumu deneyime açıklık ve yumuşak başlılık ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahiptir. Evlilik doyumunu ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde; evlilik doyumunu ile nevrozizm arasında negatif yönde anlamlı ilişki görülmüştür. Diğer taraftan, evlilik doyumunu yumuşak başlılık ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahiptir.

Anahtar kelimeler: Kişilik özellikleri, evlilik uyumu, evlilik doyumunu

ABSTRACT

THE EFFECTS OF PERSONALITY TRAITS ON MARITAL ADJUSTMENT AND MARITAL SATISFACTION IN MARRIED INDIVIDUALS

AHSEN TUZCU

Master of Science Thesis, Department of Psychology

Thesis Advisor: Prof. Dr. M. Engin Deniz

March, 2017- 68 pages

Personality traits are the concepts that lead to their marriage and life of individuals affected during the marriage life. In this study, the relationship between family concept, personality concept and marital adjustment and satisfaction of these concepts has been explained by literature search method. This study aims to reveal the relationship of personality traits with marital adjustment and marital satisfaction in married individuals. The data of the study were collected from 250 married individuals, 125 married women and 125 married men. In the study, marital adjustment of individuals was determined using the Marital Adjustment Scale developed by Locke and Wallace (1959). The marital satisfactions of the individuals were determined using the Marital Satisfaction Scale prepared by Çelik and Yazgan-İnanç (2009). In order to evaluate the personality traits of married individuals, the Adjective Based Personality Test developed by Bacanlı et al. (2009) was used. The personal characteristics of the individuals in the study were determined using a Personal Information Form consisting of 13 questions. When the findings obtained from the research are evaluated, marital adjustment has a significant negative correlation with neuroticism from the five factor personality traits. On the other hand, marital adjustment has a significant positive correlation with empirical clarity and softness. When the relationships between marital satisfaction and five factor personality traits are examined; there was a significant negative correlation between marital satisfaction and neuroticism. On the other hand, marriage satisfaction has a significant positive correlation with softness.

Key words: Personality traits, marital adjustment, marital satisfaction

ÖNSÖZ

Çok büyük bir istek ve heyecanla hazırlamış olduğum tez çalışmamın planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini esirgemeyen, ihtiyaç duyduğum her an zamanını ayıran, engin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım sayın hocam Prof. Dr. M. Engin Deniz'e tüm katkı ve emekleri için sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmam sırasında bana destek olup küçük veya büyük yardımını esirgemeyen tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim. Bu süreçte desteğini esirgemeyip yanımda olan, bilgi birikimleriyle bana yardım eden tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Beni bugünlere getirip hayatımın her döneminde maddi ve manevi desteklerini koşulsuz ve sürekli hissettiren canım annem Hacer Tuzcu'ya ve canım babam Yusuf Tuzcu'ya teşekkür ederim. Tez hazırlama sürecimde sınırsız sevgisi, sonsuz sabır ve motivasyonu hep yanımda olan biricik kardeşim Arkin Tuzcu'ya teşekkür ederim.

Ahsen TUZCU

KISALTMALAR

EUÖ: Evlilik Uyumu Ölçeği

EDÖ: Evlilik Doyumu Ölçeği

SDKT: Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1: Kişilik Tanımları	12
Tablo 2: 20 Özellikli Derecelendirme Ölçeğine Dayalı Faktör İsimleri ve Betimlemeleri.....	20
Tablo 3: Katılımcılara Ait Tanımlayıcı Bilgiler.....	25
Tablo 4: Evli Bireylerin Cinsiyetleri Açısından Evlilik Uyumlarına İlişkin T Testi Tablosu.....	29
Tablo 5: Yaşları Açısından Evlilik Uyumuna İlişkin Betimsel İstatistikleri.....	30
Tablo 6: Yaşları Açısından Evlilik Uyumuna İlişkin Varyans Analizi Tablosu.....	30
Tablo 7: Evli Bireylerin Çalışma Durumları Açısından Evlilik Uyumlarına İlişkin T Testi Tablosu.....	31
Tablo 8: Evlilik Süreleri Açısından Evlilik Uyumuna İlişkin Betimsel İstatistikleri.....	32
Tablo 9: Evlilik Süresi Açısından Evlilik Uyumuna İlişkin Varyans Analizi Tablosu.....	33
Tablo 10: Evli Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmamaları Açısından Evlilik Uyumlarına İlişkin T Testi Tablosu.....	34
Tablo 11: Çocuk Sayıları Açısından Evlilik Uyumuna İlişkin Betimsel İstatistikleri.....	34

Tablo 12: Çocuk Sayısı Açısından Evlilik Uyumuna İlişkin Varyans Analizi Tablosu.....	35
Tablo 13: Evli Bireylerin Ev İşlerini Genellikle Kimin Yaptığı Açısından Evlilik Uyumlarına İlişkin T Testi Tablosu.....	36
Tablo 14: Evli Bireylerin Evdeki Çatışmayı Genellikle Kimin Başlattığı Açısından Evlilik Uyumlarına İlişkin T Testi Tablosu.....	37
Tablo 15: Evli Bireylerin Cinsiyetleri Açısından Evlilik Doyumlarına İlişkin T Testi Tablosu.....	38
Tablo 16: Yaşları Açısından Evlilik Doyumuna İlişkin Betimsel İstatistikleri.....	39
Tablo 17: Yaşları Açısından Evlilik Doyumuna İlişkin Varyans Analizi Tablosu.....	39
Tablo 18: Evli Bireylerin Çalışma Durumları Açısından Evlilik Doyumlarına İlişkin T Testi Tablosu.....	40
Tablo 19: Evlilik Süreleri Açısından Evlilik Doyumuna İlişkin Betimsel İstatistikleri.....	41
Tablo 20: Evlilik Süresi Açısından Evlilik Doyumuna İlişkin Varyans Analizi Tablosu.....	42
Tablo 21: Evli Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmamaları Açısından Evlilik Doyumlarına İlişkin T Testi Tablosu.....	42
Tablo 22: Çocuk Sayıları Açısından Evlilik Doyumuna İlişkin Betimsel İstatistikleri.....	43

Tablo 23: Çocuk Sayısı Açısından Evlilik Doyumuna İlişkin Varyans Analizi Tablosu.....	44
Tablo 24: Evli Bireylerin Ev İşlerini Genellikle Kimin Yaptığı Açısından Evlilik Doyumlarına İlişkin T Testi Tablosu.....	44
Tablo 25: Evli Bireylerin Evdeki Çatışmayı Genellikle Kimin Başlattığı Açısından Evlilik Doyumlarına İlişkin T Testi Tablosu.....	45
Tablo 26: Evlilik Uyumu Ve Doyumunun Beş Faktör Kişilik Özellikleri İle Arasındaki İlişkiler.....	46
Tablo 27: Evlilik Uyumu Ve Doyumunun Yordayıcısı Olarak Beş Faktör Kişilik Özelliklerine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	47

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
KISALTMALAR.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii

BÖLÜM I GİRİŞ

I.1. Araştırmanın Amacı.....	1
I.2. Hipotezler.....	1
I.3. Sayıtlılar.....	2
I.4. Araştırmanın Önemi.....	3
I.5. Sınırlılıklar.....	3
I.6. Tanımlar.....	3

BÖLÜM II KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE ARAŞTIRMALAR

II.1. Aile Kavramı.....	5
II.2. Ailenin Tanımı ve Özellikleri.....	5
II.3. Ailede Sosyal İlişkiler.....	8
II.4 Ailenin Fonksiyonları.....	9
II.5. Kişilik Kavramı ve Tanımı.....	12
II.6. Kişiliği Oluşturan Temel Faktörler.....	15
II.6. 1. Kalıtım ve Bedensel Faktörler.....	16
II.6. 2. Sosyo-Kültürel Faktörler.....	16
II.6. 3. Psikolojik Faktörler.....	17
II.6. 4. Aile Faktörü.....	17
II. 7. Kişilik Kuramları.....	18
II. 7. 1. Sosyo-Psikolojik Kuramlar.....	18
II.7. 2. Özellik (Trait) Kuramı.....	19

II. 7. 3. Psikoanalitik Kuramlar.....	20
II. 8. Evlilik Uyumu Kavramı.....	21
II. 9. Evlilik Doyumu Kavramı.....	23

BÖLÜM III YÖNTEM

III.1. Araştırma Modeli.....	25
III.2. Evren ve Örneklem.....	25
III.3. Veri Toplama Araçları.....	26
III.3.1. Evlilik Uyumu Ölçeği.....	26
III.3.2. Evlilik Doyumu Ölçeği.....	26
III.3.3. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi.....	27
III.4. Verilerin Toplanması.....	27
III.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	28

BÖLÜM IV BULGULAR

IV.1. Evli Bireylerin Evlilik Uyumlarının İncelenmesine İlişkin Bulgular.....	29
IV.1.1. Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Evlilik Uyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?.....	29
IV.1.2. Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Evlilik Uyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta mıdır?.....	29
IV.1.3. Evli Bireylerin Çalışma Durumlarına Göre Evlilik Uyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?.....	31
IV.1.4. Evli Bireylerin Evlilik Sürelerine Göre Evlilik Uyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?.....	32
IV.1.5. Evli Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmamlarına Göre Evlilik Uyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?.....	33
IV.1.6. Evli Bireylerin Çocuk Sayısına Göre Evlilik Uyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?.....	34

IV.1.7. Evli Bireylerin Ev İşlerini Genellikle Kimin Yaptığına Göre Evlilik Uyum Düzeyleri Anlamli Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?.....	35
IV.1.8. Evli Bireylerin Evdeki Çatışmayı Genellikle Kimin Başlattığına Göre Evlilik Uyum Düzeyleri Anlamli Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?.....	36
IV.2. Evli Bireylerin Evlilik Doyumlarının İncelenmesine İlişkin Bulgular...	37
IV.2.1. Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Evlilik Doyum Düzeyleri Anlamli Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?.....	37
IV.2.2. Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Evlilik Doyum Düzeyleri Anlamli Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?.....	38
IV.2.3. Evli Bireylerin Çalışma Durumlarına Göre Evlilik Doyum Düzeyleri Anlamli Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?.....	40
IV.2.4. Evli Bireylerin Evlilik Sürelerine Göre Evlilik Doyum Düzeyleri Anlamli Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?.....	40
IV.2.5. Evli Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmamalarına Göre Evlilik Doyum Düzeyleri Anlamli Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?.....	42
IV.2.6. Evli Bireylerin Çocuk Sayısına Göre Evlilik Doyum Düzeyleri Anlamli Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?.....	43
IV.2.7. Evli Bireylerin Ev İşlerini Genellikle Kimin Yaptığına Göre Evlilik Doyum Düzeyleri Anlamli Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?.....	44
IV.2.8. Evli Bireylerin Evdeki Çatışmayı Genellikle Kimin Başlattığına Göre Evlilik Doyum Düzeyleri Anlamli Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?.....	45
IV.2.9. Evli Bireylerin Evlilik Uyumları İle Evlilik Doyumları Beş Faktör Kişilik Özellikleri İle Anlamli İlişkilere Sahip Midir?.....	45

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

V.1. Tartışma ve Yorum.....	47
-----------------------------	----

BÖLÜM VI SONUÇ VE ÖNERİLER

VI.1. Sonuç.....	52
VI.2. Öneriler.....	53
Kaynakça.....	54
Ekler	
Ek 1 Kişisel Bilgi Formu	
Ek 2 Evlilik Uyumu Ölçeği	
Ek 3 Evlilik Doyumu Ölçeği	
Ek 4 Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi	
Özgeçmiş	

BÖLÜM I

GİRİŞ

I.1. Araştırmanın Amacı:

Bu araştırmada; evlilik uyumu ve evlilik doyumu, kişilik özellikleri açısından incelenecektir. Çalışma, evlilik kurumunda, bireylerin kişilik özelliklerinin evlilik uyumlarını ve evlilik doyumlarını etkileyip etkilemediğini anlamaya çalışacaktır. Birbirinden farklı özelliklere sahip olan ve kendine özgü nitelikler taşıyan insanlar arasında hangi kişilik özellikleri olan bireylerin daha uyumlu ve doyum sağladığı evlilikler yaşayabildiği sorusuna yanıt aramak amacıyla bu araştırmada kişilik özellikleri ile evlilik uyumu ve evlilik doyumu ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma sonucunda elde edilecek bulguların evlilik danışmanlığında ve çift terapisinde, bireylerin kişilik özelliklerinde problem yaratabilecek farklılıkların yönetilmesi konusundaki müdahalelerde fayda sağlaması hedeflenmektedir. Kişilik özelliklerinin farkında olmak, daha etkili terapi planlaması için yararlı olabilecektir. Aynı zamanda evli bireylerin de birbirlerinin kişilik özelliklerinin ve birbirlerine karşı beklentilerinin farkında olmalarının, ilişki uyumunu ve ilişki doyumunu sağlama konusunda faydalı olabileceği düşünülmektedir.

I.2. Hipotezler:

1. *Evli bireylerin evlilik uyumlarının incelenmesi*

- 1.1. Evli bireylerin cinsiyetlerine göre evlilik uyum düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
- 1.2. Evli bireylerin yaşlarına göre evlilik uyum düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
- 1.3. Evli bireylerin çalışma durumlarına göre evlilik uyum düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
- 1.4. Evli bireylerin evlilik sürelerine göre evlilik uyum düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
- 1.5. Evli bireylerin çocuk sahibi olup olmamalarına göre evlilik uyum düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

- 1.6. Evli bireylerin çocuk sayısına göre evlilik uyum düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
 - 1.7. Evli bireylerin ev işlerini genellikle kimin yaptığına göre evlilik uyum düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
 - 1.8. Evli bireylerin evdeki çatışmayı genellikle kimin başlattığına göre evlilik uyum düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
2. *Evli bireylerin evlilik doyumlarının incelenmesi*
- 2.1. Evli bireylerin cinsiyetlerine göre evlilik uyum düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
 - 2.2. Evli bireylerin yaşlarına göre evlilik uyum düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
 - 2.3. Evli bireylerin çalışma durumlarına göre evlilik uyum düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
 - 2.4. Evli bireylerin evlilik sürelerine göre evlilik uyum düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
 - 2.5. Evli bireylerin çocuk sahibi olup olmamalarına göre evlilik uyum düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
 - 2.6. Evli bireylerin çocuk sayısına göre evlilik uyum düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
 - 2.7. Evli bireylerin ev işlerini genellikle kimin yaptığına göre evlilik uyum düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
 - 2.8. Evli bireylerin evdeki çatışmayı genellikle kimin başlattığına göre evlilik uyum düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
3. *Evli bireylerin, evlilik uyumları ile evlilik doyumları beş faktör kişilik özellikleri ile anlamlı ilişkilere sahip midir?*

I.3. Sayıtlar:

1. Araştırmanın katılımcıları ölçme araçlarına içtenlikle yanıt vermişlerdir.
2. Araştırma örneklemini evrenin özelliklerini yansıtmaktadır.

3. Araştırmada kullanılan ölçme araçları araştırmanın amaçlarını gerçekleştirebilecek nitelik ve yeterliliktedir.

I.4. Araştırmanın Önemi:

Toplumsal uyumun temeli evlilik uyumundan geçmektedir. Evlilik ilişkilerinin uyumlu bir şekilde devam edebilmesi için ilişkiye etki eden faktörlerin tespit edilmesi çok önem taşır. Bu araştırma sonucunda elde edilecek bulguların evlilik danışmanlığında ve çift terapisinde, bireylerin kişilik özelliklerinde problem yaratabilecek farklılıkların yönetilmesi konusundaki müdahalelerde fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Kişilik özelliklerinin farkında olmak, daha etkili terapi planlaması için yararlı olabilecektir. Aynı zamanda evli bireylerin de birbirlerinin kişilik özelliklerinin ve birbirlerine karşı beklentilerinin farkında olmalarının, ilişki uyumu ve doyumunu sağlama konusunda faydalı olabileceği düşünülmektedir.

I.5. Sınırlılıklar:

1. Çalışma grubu, kartopu örnekleme yöntemiyle seçilen, İstanbul ilinde yaşayan, çalışmayan veya farklı hizmet sınıflarında çalışan evli olan gönüllü 250 bireyle (125 kadın, 125 erkek) sınırlıdır.
2. Bu araştırmada incelenecek olan Karakter Özellikleri ile Evlilik Uyumu ve Evlilik Doyumu, ölçmede kullanılan Sıfatlara Dayalı Kişilik testi (Bacanlı ve ark., 2009), Evlilik Uyumu Ölçeği (Tutarel-Kışlak, 1999), Evlilik Doyumu Ölçeği (Çelik ve Yazgan-İnanç, 2009) ve kişisel bilgi formundan elde edilen veriler ile sınırlıdır.

I.6. Tanımlar:

Kişilik: Kişilik, kişinin kendine göre bir ayrı'lığının, belirgin özelliklerinin olması durumudur, kişinin “kendine özgü” lüklerinin bir bileşimidir (Köroğlu ve Bayraktar, 2011:3).

Evlilik Uyumu: Farklı kişiliğe sahip eşlerin günlük yaşamın değişen koşullarına uymaları, yaşadıkları anlaşmazlıkları uzlaşma içinde çözmeleri, birbirleriyle iyi iletişim içinde olup mutlu olmak ve ortak hedeflere ulaşmak için birbirlerini tamamlamalarıdır(Spanier, 1976).

Evlilik Doyumu: Evlilik doyumu, evlilik kurumu içinde eşlerin birbirlerine karşı gösterdikleri sevgi biçimi, cinsel doyum, iletişim biçimi gibi kişisel boyutlardan ve verilen kararlarda eşitlik, kazanç, çalışma ve problemleri paylaşma gibi çevresel boyutlardan elde edilen psikolojik tatmindir(Sokolski&Hendrick, 1999).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE ARAŞTIRMALAR

II.1. Aile Kavramı

Kişilerin sağlıklı bireyler olmaları, yaşadıkları ailenin işlevlerini sağlıklı bir biçimde yerine getirmeleriyle mümkündür. Sağlıklı ailelerden gelen kişiler ruhsal yönden daha sağlıklıdırlar. Yani bunalım ve şüphecilik göstermezler. Olumsuz olaylardan hemen endişeye kapılmazlar. Çevredekilerle iyi ilişkiler kurabilirler. Geleceğe yönelik olumlu beklentileri vardır. Sağlıksız ailelerden gelenlerde ise, içe kapanık, bağımlı, çevresiyle iyi ilişki kuramayan, şüpheli, geleceğe olumsuz bakan kişilik yapıları gözlenmektedir. Yapılan bazı çalışmalar ruh sağlığı bozuk kişilerin ailelerinin, çoğunlukla işlevlerini tam olarak yerine getiremeyen, sağlıksız aileler olduğunu göstermektedir (Aydın, 2005: 26).

Genel olarak bakıldığında yazarlar, aile işlevlerinde aile içi iletişime, karşılıklı saygı ve işbirliğine büyük önem vermektedirler. Çatışmaların iyi bir iletişim ve birbirine saygılı davranma ile önemli izler bırakmadan halledileceğine inanmakta, aile üyelerinin aile içinde bir kişi olarak bağımsız hareket edebilmeleri gerektiğini ifade etmektedirler. Gerçekten de aileyi bir grup olarak ele aldığımızda yukarıda belirttiğimiz işlevlerin önemi daha açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu grubun sağlıklı bir beraberlik içinde yaşamını sürdürmesi, doğaldır ki, tek tek üyelerin ve bir bütün olarak grubun işlevlerini iyi bir biçimde yerine getirmesiyle mümkündür (Aydın, 2005: 27).

II.2. Ailenin Tanımı ve Özellikleri

Evlilik, kan ya da evlat edinme bağlarıyla birbirine bağlı, tek bir hane halkını oluşturan, karı-koca, ana-baba, kız ve oğul, kız ve erkek kardeş olmak üzere her biri kendi toplumsal konumu içinde birbirlerini karşılıklı olarak etkileyen, ortak bir kültür yaratan, bu kültürü paylaşan ve aktaran bireyler grubuna aile denir. Aile genel olarak nüfusu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme, ekonomik, biyolojik ve psikolojik tatmin fonksiyonlarının yerine getirildiği bir kurumdur (Ekşi, 2011: 54).

Aile üyeleri, psikolojik doyumlarına aile içinde ulaşırlar. Aile içi ilişkilerin bozuk olması, aile üyelerinin psikolojik ve psikiyatrik hastalıklara yakalanmalarına yol açabilmektedir. Toplum üyelerinin ilk toplumsallaştığı yer ailedir. Aile, özellikle dil başta olmak üzere toplumdaki kültürün bazı temel öğelerini bireye aktarır. Böylece birey, aile aracılığıyla toplumsal bir aktör haline dönüşür. Aile toplumun en küçük bir minyatürü veya toplumsal hücre olarak kabul edilir. Toplumsal ilişkilerin, özellikle de birincil ilişkilerin en yoğun olduğu toplumsal birim ailedir. Aile içinde herkesin bir konumu, ona uygun rolleri ve statüsü bulunmaktadır. Böylece her birey, aile içinde belli bir statüsü olan toplumsal aktör haline gelir (Ekşi, 2011: 56).

Toplumsal aktörler yani aile üyeleri arasındaki ilişkiler, gerçek toplumsal ilişkilerdir. Aile hem üretim ve hem de tüketim birimidir. Çekirdek ailenin ekonomik işlevlerden soyutlandığı söylenmektedir. Bunların dışında ailenin felsefi, jeolojik, tarihsel ve coğrafyasal yönleri de bulunmaktadır. Bütün bu yönler; hem ailenin özelliklerinden kaynaklanmaktadır hem de aileye çeşitli özellikler katmaktadır.

Ailenin en önemli özelliği; fertlerinin biyolojik, psikolojik ve sosyolojik hayatlarını devam ettirebilmek için, toplumda aksayan görevlerini tam yapamayan veya tam anlamı ile yapılamayan diğer kurumların, sistemlerin ve grupların görevlerini yüklenmesidir. Aile kendi fertleri için toplumda yerine getirilemeyen görevleri üstlenmektedir. Daha sonraları ise aile ikinci derecedeki görevlerini başka yapılara veya sistemlere devretmiştir. Fakat hayatın temeline dayalı görevler her zaman aile tarafından yapılmıştır. Toplumda, fonksiyonlarda zaman zaman yapılar arasında yer değiştirmeler olmuştur. Bununla beraber ailenin temel fonksiyonlarında yer değiştirmeler görülmemiştir. Nesillerin devamı, çocukların yetiştirilmesi, şahsiyetin kazandırılması, kültürün kuşaktan kuşağa aktarılması, sosyal, kültürel, psikolojik ahengin aile fertlerine sağlanması, tam güven içinde fertlere bir sığınmağın kurulması görevleri ailenin temel karakteridir.

Aile, insanın duygusal temel kaynağıdır. İnsanın organik tabiatının çok fazla derin teşvik ve istek gören beklentilerinin karmaşık bütünlüğü içinde temellendirilmiş ve var olmuş bulunan aile, eşleşme, yaratma, annelik, babalık, şefkat, güven, sabır fonksiyonlarına, duygularına ve düşüncelerine dayalı

davranışların küçük bir yuvasıdır. Aile, insan hayatına şekil veren, en eski, en doğal yapıya sahiptir. Aile insanları yuvasında korur, onlara hayatları boyunca unutmayacakları, bırakamayacakları alışkanlıkları kazandırır, onların duygularında sosyalleşmenin derin izlerini kökleştirir ve fertlerin hayata gözlerini açar, onlara uyanık bakmalarını öğretir. Aile fertlerine diğer insanlara karşı fedakâr olmasını, başkaları ile paylaşmayı bilmesini öğretir. Böyle olurlarsa sosyal hayatlarını devam ettirebileceklerini aile fertlerine öğretir. Aile, kendi sosyal düzeni içinde, aile bireylerine toplumda da bir düzenin var olduğunu anlatır ve bir sosyal düzen içinde yaşamak zorunda olduklarının bilincinin kaçınılmaz olduğunu öğretir (Nirun,1994: 78).

İnsanda sosyalleşme içgüdüğü yüksektir. İnsan sosyal bir varlık olduğundan başkaları olmadan yaşayamama korkusu vardır. Bu da sosyalleşme kompleksi ile alakalıdır. İnsanoğlu birçok güdüsünü sosyalleştirmiştir. Bu güdülere cinsel ilişki güdüsü de dahildir. Hayatını devam ettirmek, çocuk yetiştirmek, kendi soyunu devam ettirmek, kendini ölümsüz kılabilmek için güdülerini sosyalleştirmiştir. Bunu ben duygusunu biz duygusuna dönüştürerek yapar. İnsanın bu yöndeki güdüleri, insanı sosyal düzene davet eder. Ben duygusundan oluşan “benim” sözcüğü sosyalleşme kompleksi güdüsünün dışa yansıyan şeklidir. Bu duygunun tezahür ettiği ilk alan ailedir. Ailenin ilk ve en önemli özelliği ise bu duyguyu dışa taşımış olabilmesidir. Psiko-sosyal şartlar ve sosyo-ekonomik şartlar sosyal hayatın varlığı içinde kendini ailede gösterir. Ailenin özellikleri sosyal hayatın değişen şartlarına göre de değişmektedir. Ancak bu değişimin ailenin sağladığı psikolojik şartları ve manevi değerleri bozması konusu mümkün değildir. Ailenin en önemli özelliklerinden bir tanesi bireylerin iç dünyasında kontrol mekanizması olmasından kaynaklanmaktadır. Ailenin özünde değişim olmadığından toplumsal sürekliliği sağlayan adetler, örfler, gelenekler, görenekler aile içi ilişkileri kontrole devam etmektedir. Yalnız bu kontrol yeni sosyal şartların ışığı altında sürdürülmektedir (Zeman, 2006: 156).

II.3. Ailede Sosyal İlişkiler

Sosyal ilişkilerden oluşan sosyal gruplar, etkileşim ile işleyen bir bölüm meydana getirirler. İşleyen yani aktif halde bulunan, belirli gayelere ulaşmak isteyen sosyal grubun özelliği ve niteliği grupta bulunan kişilerin şahsiyet sistemleri ile ilgilidir. Şahsiyet sistemleri özellikleri ve nitelikleri ile grubun ilişkilerini ve ortak niteliklerini de etkiler. Şahsiyet sistemi bir insanın maddi ve manevi durumları ve birikimleri ile birlikte düşünülür. İnsanın cinsiyeti ve yaşı ile ilgili olan ferdiyet yapısı üzerinde biriken duygu, düşünce ve davranışlarını kapsayan doğuştan ve sonradan kazanılan statüleri ile bunlara bağlı olan aktif halin, fonksiyonlarına yönelik olan sosyal rolleri, vaziyet alışları üzerinde yükselen davranışları şahsiyetin temelini oluşturur (Nirun, 1994: 80).

Toplumdaki sosyal yönlerin pek çoğunun provası aile içinde yapılır. Aile, sosyalizasyon süreci içinde fertlerin sosyal rollerini nasıl yerine getireceklerini onlara öğretir. Sosyalizasyon; toplum hayatı yaşayan insanların, toplumda etkileşime girecekleri, karışacakları kişilerle kuracakları sosyal ilişkilerinde belirleyecekleri davranışları hazırlamaları, fonksiyonel olarak toplum veya sosyal gruplarında aktif biçimde nasıl rol oynamaları gerektiğini onlara gösteren bir süreçtir. Sosyalizasyon zincirinin ilk halkası ailedir. Bu nedenle sosyalizasyon aile ile ilk adımda hem ferde; hem de topluma açılan iki yönlü penceredir. Sosyalizasyon, ferdin kendisi açısından da önemlidir. Şahıs bilgisini, görgüsünü ve beceri ile davranışlarını sosyalizasyon süreci içinde kazanır ve geliştirir. Aynı şahıs, toplumun normlarını ve değerlerini sosyalizasyon sayesinde kazanır. Sosyalizasyon yalnız çocukları değil, yetişkin insanları da topluma hazırlayan bir süreçtir. Sosyalizasyon ile toplum ve toplumun sosyal grupları varlık kazanırlar ve bunu devam ettirirler.

Ailedeki sosyal ilişkiler, ailenin bütün fertleri arasında karşılıklı tam bir etkileşim ve etkileşimin sembolleşmiş örüntüleri içinde, katılmadan gelen, içgüdüsel olan ve dış çevreye karşı mahremiyet ile sürdürülen, diğer tarafın da aynı zamanda dış çevreye dönük, açık, sosyal ilişkiler önünde kapalı olmayan ve özellikle aile fertlerinin kendi aralarındaki ilişkilere hem kendileri açısından olumlu, hem de toplumun benimsediği değerler ve fonksiyonlar doğrultusunda olumlu, toplumsal ilişkilere bağımlı olarak ailenin ortak menfaatleri ve kader

birliği bilinci içinde, çok yönlü gayelere yönelik, kendi aralarındaki etkileşimlerin dışarıdan açık ve seçik tarzda görebileceği biçimde, yani tam bir dayanışma içinde, ailede tekrarlanan özelliklerle dolu halde sürdürölmektedir (Nirun, 1994: 80).

Çocuklara ilişkin değer ve tutumlarda ise faydacı değerler vurgulanmaktadır. Örneğin küçük yaştaayken bile aileye maddi yarar sağlaması, ana-baba yaşlandığında onlara bakması öne çıkarılmaktadır. Çocuğa, aileyi tamamlayan bir unsur, sevgi, neşe ve mutluluk sağlayan bir varlık olarak değer verilmesi de yaygın görölen bir husustur. Ancak bu değerlerin gelişim süreci boyunca ve nüfusa göre dağılımı, ilginç bir durum ortaya çıkarmaktadır.

Anneler açısından çocuğun yaşlılıkta güvence olma değeri, yaşanan yerleşimin kalkınma düzeyi yükseldikçe önemini yitirmektedir. Buna karşılık, gelişmişlik düzeyi yükseldikçe, çocuğa ilişkin psikolojik değerler de önem kazanmaya başlamaktadır. Çocuğa ilişkin ekonomik ve faydacı değerler gelişme ve modernleşmeyle birlikte önemini yitirirken, psikolojik değerler öne çıkmaktadır. Sonuçta, çocuğa verilen en genel anlamdaki değer pek fazla değişmese bile, faydacı yaklaşımla psikolojik gereksinim yaklaşımı arasında önemli bir fark olabilir.

II.4. Ailenin Fonksiyonları

Çocuk büyütmenin tek bir doğru yolu, yetkin, sorunsuz ergen yetiştirmenin reçetelerini içeren kalıplar yoktur. Birbirine benzeyen iki aile, aynı yöntemleri uygulayan iki ana baba çifti de yoktur. Gerçekte, aileye her çocuk katıldığında çocuk aileyi değiştirir ve ailenin üyeleri arasındaki ilişkileri değiştirir. Daha küçük aileler, her çocuk için evde iyi ya da kötü daha az hazır model olduğu anlamına gelirken, televizyondaki aile modelleri de çocuğun gelişimini etkilemektedir. Bazı ana-babalar ve çocuklar bu modellerde kendi sorunlarına çözüm bulabilirler, bazıları da onların olası etkisiyle cesaretlerini yitirebilirler. Her ana babanın kendi biricik üslubu olmakla birlikte, bunların ailelerin çoğunluğunu kapsadığı görölmektedir (Gander ve Gardiner, 1998: 52).

Ailenin sosyal bünyesi bugün karı-koca ve çocuklardan meydana gelir ve aileyi hayata bağlayan fonksiyonlar yerine getirilirken onun sistemi de

oluşturulur. Fert, sosyal grup hayatına ailesi ile başlar. Ailenin yardımı ile çocuğa duygusal hayat kazandırılır ve tıpkı bitkiler, çiçekler yetiştirilir gibi, çocukta duygusal hayat da yetiştirilir. Çocuğa, kendisinde var olan zekânın, iradenin gerçekleşmesi yolları ailesi tarafından öğretilir ve bu fonksiyonlar için aile kendisini adamış olur. Bu yolda hareketin gücü ailedeki sorumluluktur. Zekâ ve irade doğrudan kullanıldığı yolda çocuğu rasyonel insan yapacaktır. Duygusallık ve çocukta yaşatılan heyecanlı hayatlar, daha küçük yaşlarda bir güven uyandırır ve olaylar karşısında tepki durumları yaratılır. Akıl yürütme, akıllı davranışlar daha sonra oyun ve akran grupları ve arkadaşlıklar arasında, okul faaliyetleri ile de bu duygu ve düşünceler ile davranışlar arasındaki bağlar kurulur ve de sosyal hayat alanında bunlar genişlik, yaygınlık kazanırlar.

Annesinin veya babasının yanında çocuğa sosyal hayatları yaşatmak, çocuğu sosyalizasyon sürecine sokmak isteyen aile, bu yolla aynı zamanda kendi gelişimini, sosyolojik duygusunu ve çocukları ile dal budak salışını topluma aşılar, yani iletir. Aile; geleneklerle gelen inançları, olaylar karşısındaki tavırları, davranışları ve de grup değerlerini benimseyerek sosyal hayatını devam ettirir. Böylece çocuklar her şeyden evvel bir sosyal tabiat içinde kendileri için çok doğal olarak benimsedikleri kavramları öğrenir ve yaşarlar. Kavramlar insanların sosyal yaşamlarına kılavuzluk ederler. Çocuk ailesinden öğrendiği gelenekleşmiş yiyecekleri, yaşam biçimlerini ve hatta giyinme tarzını, eğlence şekillerini, zevklerini, düşünme tarzlarını ve kendi anadilinde konuşmasını, başkaları ile iletişim kurmasını öğrenir. Yalnız çocuklar değil, ailenin yetişkin fertleri de aile içinde temel gereksinimlerini ve muhtaç oldukları maddi ve manevi öğeleri ailelerinde bulurlar (Taysi, 2000: 61).

Evlenme ile kurulduğu günden itibaren aile içinde, kişiler birçok yönlerden memnuniyet, hoşnutluk duyarlar, annelik ve babalık duygu, düşünce ve davranışlarını, bu konulardaki yeni deneyimleri kazanırlar. Bütün bunlar, aile fertlerini, önlerinde kendilerini bekleyen günlere, projekte etmeye, ileriye doğru plânlar kurmaya, hem kendileri, hem de doğan ve doğacak olan çocukları için bir takım tasavvur kurmaya yöneltirler. Aile grubunun sosyal ortamı, yani ana-baba ve çocuklardan oluşan sosyal birimin sosyal alanı, genellikle günümüzde bütün dünyaya yayılmış durumdadır. Kültür kalıbı ve

onun kültür unsurları öncelikle anne ve baba tarafından çocuklarına aktarılır. Kültürün kuşaktan kuşağa aktarılmasını gerçekleştiren kişi, annedir. Küçük modern aile, çocuğun aile fertlerinin sosyal korunmasını sağlamaya çalışır. Aile grubu temel bir sosyal sistem ve dinamik bir sosyal kurumdur (Küçükkaragöz, 2003: 57).

Akıl yoluyla kavramak ve irade ile benimsemek, takdir etmek özellikle küçük ve mahremiyet duygusu ile dolu olan aile içinde öğrenilir. Bir kişinin aile yuvasında eşine ve çocuklarına tepkide bulunması, onların davranışlarına karşı cevapları ve onlardan etkilenmesi, ailenin güveni, güvencesi ister ekonomik olsun ister heyecanlarla dolu olaylar olsun hepsi aile içinde kazanılır. Aileye bütün bunlar sosyo-kültürel yapıdan gelir. Yetişkinler ile çocuklar yani yetişmekte olanlar arasındaki aile içi ilişkiler ailenin sosyal temelini oluştururlar. Aile sosyal grubu tam anlamı ile teşekkül etmiş olur. Aile fonksiyonlarını analitik olarak değerlendirirken geleneksel özelliklerini bilerek yorumlar yapmak gerekir. Aile fonksiyonlarındaki değişme, yeni fonksiyonların yer etmesi, sosyal ikame olayları, toplumdaki kurumların kendi fonksiyonlarını tam anlamı ile yerine getirmedikleri zaman görülmektedir (Nazlı, 2000: 52).

Dünyanın her yerinde aile, ana, baba ve evlenmemiş çocukları ile kolayca fark edilir, idrak edilir, kavranır bir sosyal birimdir. Aile hayati fonksiyonları yerine getiren ilk birimdir. Ailenin temel sosyal sistemi içinden geçerek fertler toplumsal, sosyal grup hayatına başlarlar. Ailenin duygusal ve manevi fonksiyonları içinde yeni kuşaklar duygusal hayatın etkisini ve geliştirilmesini kazanırlar. Çocuğa rasyonalite kanallarını açan, ona mantıklı düşünmek ve davranışta bulunmak için zeka ve irade ile realize olmayı, gerçeklik kazanmayı sağlayan ailedir. Ailenin önemi, onun temel bir sosyal varlık olduğunu belirtmek kadar, aynı zamanda toplumun bünyesini ve karakterini de tayin etmektir. Fertlerin duygusal hayatları ailede beslenir, terbiye edilir ve topluma aşılır. Duygusal hayat, ailede geliştirilir. Bu durumda emniyet duygusu veya güvensizlik de hayatın ilk yıllarında ailede aşılacaktır (Nirun, 1994: 85).

Zekâ hayatı da aile içinde etkilenir ve uyandırılır, daha sonra oyun ve akran grupları içinde geliştirilir. Başka bir deyişle, çocuğun zekâ ve irade gibi

niteliklerinin rasyonel bir karakter kazanması ve çocuğun toplumun gerçeklerini kavraması ailenin duygusal ve rasyonel hayatına yakından bağılılığı ile ilgilidir. Zekâ, akıl ve irade hayatları, meseleler karşısında akıllı davranmak halleri, toplum olayları karşısında ilk uyanış ve etkileniş aile içinde başlar. Sosyal hayatın zorlukları ilk olarak aile grubu içinde karşılanır. Geleneksel inançlar, tavır ve hareketler ve de sosyal grupların değerleri aile içinde filizlenir, yeşerir ve topluma aktarılır, sonra da topluma mal edilir (Zeman, 2006: 158).

II.5. Kişilik Kavramı ve Tanımı

Kişilik, kişilerin düşünce, duygu ve davranış şeklindeki psikolojik tepkilerindeki ve değişiklikleri belirten yalnızca yaşanan an, içinde bulunulan mevcut, biyolojik durum veya sosyal çevre aracılığıyla açıklanamayacak biçimde devamlılık belirten özellikler ve eğilimler şeklinde açıklanabilmektedir. Kişilik kavramı bu açıdan psikolojik tepkilerin öznel şekilde önemli ve geçici olmayan yönlerini kapsamaktadır. Kuramcıların çoğunluğuna göre kişilik kavramı bireyle ilgili zihinsel, duygusal, sosyal ve fiziksel olarak birçok şeyi içinde barındıran bir kavramdır (Türkçapar ve Taymur, 2012: 154-155).

Tablo 1. Kişilik Tanımları

Yavuzer, 2001:169	Kişilik, bir kişinin tüm ilgi, tavır ve yetenekleriyle dış görüşünün ve çevresine uyum biçiminin özelliklerini içeren bir kavramdır.
Eroğlu, 2009: 201	Kişilik, kavram olarak bir ferdin yaşama biçimidir.
Demirbilek, 2009: 9	Kişilik, bireyden kaynaklanan tutarlı davranış kalıpları ve kişilik içi süreçlerdir.

Eren, 2001: 83	Kişilik bireyin kendi açısından, fizyolojik zihinsel ve ruhsal özellikleri hakkındaki bilgisi, başkaları açısından ise bireyin toplum içinde belirli özelliklere ve rollere sahip olmasıdır.
Kulaksızoğlu, 2005: 106	Kişilik, bireyin sosyal ve psikolojik tepkilerinin tümüne verilen addır.
Yörükoğlu, 2000: 81	Kişilik bireyi başkalarından ayıran özelliklerin tümünü, çevresine uyum sağlamak için geliştirdiği davranış biçimidir.
Şimşek vd, 2003: 73	Kişilik, bireye özgü nesnel ve öznel yanlarıyla başkasından ayıran bedensel, zihinsel ve ruhsal özelliklerin bütünüdür.
Morris, 2002: 452	Kişilik, bireyin kendine özgü, değişik durumlarda ve zaman içinde kalıcı olan duygu, düşünce ve davranış örüntüsüdür.
Atkinson vd, 1999: 484	Kişilik, bir kişinin fiziksel ve sosyal çevreyle kişisel etkileşme tarzını yansıtan ayırt edici ve karakteristik düşünce, duygu ve davranış örüntülerini kapsar.
Baymur, 1999: 254	Kişilik, bir bireyin duyuş, düşünüş, davranış tarzını etkileyen faktörlerin kendisine özgü bir örüntüsüdür.

Tınar, 1999: 93	Kişilik, bireye özgü, çok değişken olmayan belirli bir konuda söz konusu bireyin ne davranış göstereceği konusunda tahminlere imkan veren özellikler bütünüdür.
Erdoğan, 2007: 336	Kişilik, bireyin düşünse ve bedensel özelliklerinde görülen farklılıklar ve bu farklılıkların davranış ve düşünceye yansıyan ölçülebilir kısmıdır.
Sorias, 1998: 723	Kişilik, bir kişinin kendine has olan genel psikolojik özellikleri, onun yaşam biçimini oluşturan ve huy haline getirmiş olduğu, bilinçli ya da bilinç dışı tüm düşünce ve davranış kalıplarıdır.
Özkalp ve Kirel, 2001: 82	Kişilik, bireyin belirgin, değişmeyen ve tutarlı olan özelliklerinin tümüdür.

Kaynak: (Tatar, 2013: 6-7)

Kişilik kavramının karşılığı hemen hemen herkes tarafından anlaşılırken bir tanımının yapılması oldukça güç bir durumdur. Kişilik kavramının tanımı yapılırken psikologların onayladıkları bir tanım henüz bulunmamaktadır. Kişilik, dış faktörlerin etkisiyle gelişmekte ve tamamen oluşmaktadır (Yeung, 2011: 15-16).

İnsanları diğer canlılardan ayıran en temel özellik düşünebilme ve karar verebilme yeteneğidir. Bu yetenek sayesinde insanlar diğer canlılardan

sıyrılarak farklılaşmaktadır. Kişiliğin oluşmasına etki eden faktörler aşağıdaki gibi belirtilmiştir (Süren, 2015: 5):

- Biyolojik faktörler (genetik ve fiziksel faktörler),
- Çevresel faktörler (Kültürel faktörler),
- Toplumdaki rol, statü, sosyal yapı ve bir sınıfın karakteristikleri,
- Aile ile ilgili faktörler,
- Diğer faktörler.

Kişilik gelişimi aşamasında en çok etkilenen faktör ailedir. Aile, kişiler üzerinde oldukça büyük etki alanına sahipken kişiliğin oluşmasında büyük bir rol oynamaktadır. Çocuklar yetişme aşamasında anne ve babayı rol alarak taklit etmeye başlamaktadır. Aile, bireylerin doğdukları andan itibaren hayat ile ilgili temel bilgilerin öğrenildiği en önemli topluluktur. Ailenin bu yapısı kişiler üzerinde büyük etkilere sahiptir. Kişiler, ailelerinden ahlaki ve kültürel değerleri öğrenmekte ve kişiliklerini bu yönde geliştirmektedirler (Çalık ve Ereş, 2006: 51).

II.6. Kişiliği Oluşturan Temel Faktörler

Kişiliği oluşturan temel faktörler birden fazladır ve bu değişkenlerin sayıları ve önemi değişkenlik gösterebilmektedir. Kişilerin içinde buldukları coğrafya, kişilerin statüsü, rol davranışları gibi özelliklerinin tamamı kişiliği oluşturan faktörleri etkilemektedir. Kişiliğin çok boyutlu bir yapıya sahip olması onu oluşturan faktörlerin düzgün bir şekilde sıralanmasına engel olmaktadır. Kişilerin davranışlarının toplamı kişiliğini oluşturmaktadır. Soyut olan davranışlar ise kişilerin hareketlerine yansımaktadır. Kişilik bu açılardan değerlendirildiğinde çok boyutlu ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Kişiliği oluşturan faktörler birden fazladır ve kişilik bu faktörlerin birleşimi neticesinde oluşmaktadır. Bu faktörler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Soysal, 2008: 7):

- Kalıtım ve bedensel faktörler
- Aile faktörü
- Psikolojik faktörler
- Sosyo-kültürel faktörler

II.6.1. Kalıtım ve Bedensel Faktörler

Kalıtımsal özellikler kişiliği oluşturan faktörlerin başında gelmektedir. Kalıtımsal faktörler doğumdan itibaren bireylere yüklenen ve anne-babanın aktarımıyla kişilere yerleşen, kişilerin tüm yaşamlarını etkileyerek yön veren bir etkidir. Kişiliğin hem zihinsel hem de psikolojik taraflarının bir kısmı kalıtım faktörü ile kişilere aktarılmaktadır. Kişiliği tek başına kalıtsal faktörler oluşturmasa da, kişiliğe etki eden faktörlerin başında gelmektedir (Burger, 2006: 8).

Kişilerin bedensel özellikleri ise büyük oranda kalıtımsal özelliklerine bağlıdır. Aileden gelen fiziksel özellikler kişilere yansımaktadır. Kişilik kavramının temel altyapısını kalıtım ve çevresel faktörler oluşturmaktadır. Bu faktörlerin desteği ile kişilik yaşam boyu gelişmektedir. Yapılan araştırmaların birçoğu kalıtsal özelliklerin bir kısmının kişinin hayatı boyunca onunla geleceği yönündedir. Bu özellikleri sebebiyle kalıtımın kişilik üzerinde etkisi oldukça fazladır (Burger, 2006: 8).

II.6.2. Sosyo-Kültürel Faktörler

İnsan davranışlarının ağırlıklı kısmına yaşanılan çevreye hakim olan kültürün etkileri temas etmektedir. Yaşanılan çevrenin kültürel yapısı neleri yapıp neleri yapamayacağımız üzerinde etkilidir. Bu özelliğiyle kişilerin yaşantısına doğrudan etki etmektedir. Ortak bir kültürel yapıdan bahsedilse bile toplumları ilgilendiren farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıklar toplumlar arasında büyük farklara neden olabilmektedir (Onur, 1997: 35).

Sosyo-kültürel çevre bireylerin kişilik yapılarını etkilese de genel olarak aynı davranışların sergilenmesini de sağlamaktadır. Toplum içindeki kişilerin yaşantıları toplumun yapısından etkilenmektedir. Toplumun ekonomisi, yapıları kişilere yansımakta ve yaşantılarına yön vermektedir. Kişilerin yaşantıları ailesinden başlayarak topluma karışmalarıyla yön almaktadır. Toplumun sosyo-kültürel yapısı kültür denilen kavramı oluşturmaktadır. Kültür ise toplumdan topluma farklı özellikler gösteren, yeme-içme alışkanlıklarından gelenek göreneklerine kadar toplumun her hareketine yön veren en önemli kavramlardan birisidir (Cüceloğlu, 2012: 65).

Kişiler toplumun yapısından doğrudan etkilenmektedirler. Toplumdan topluma farklılık gösteren kültürler kişilerin yaşantılarını etkilemekte ve hayatlarına da yön vermektedir. Toplumun kültürel yapılarını belli kalıplar meydana getirmektedir. Bu kalıplar toplumun üyeleri tarafından kabul görmekte ve aksini uygulayanları cezalandırıcı bir yapıya büründürmektedir. Bu sebepler ile toplumun sosyo-kültürel yapısı bireylerin kişilikleri üzerinde oldukça büyük bir etkiye sahiptir (Onur, 1997: 35).

II.6.3. Psikolojik Faktörler

Bireyin kişisel gelişimini etkileyen psikolojik etkenler; büyüme, gelişme ve kuvvetlenme isteği, ilerleme, olgunlaşma ve değişme isteği, bireysel bağımsızlık elde etme isteği, başarıya ve güven kazanma isteği, beğenilme ve takdir edilme isteği, olumlu sosyal ilişkiler kurma isteği, mutlu olma isteği olarak sıralanabilir (Aygün, 2014: 17).

II.6.4. Aile Faktörü

Kişilerin yaşamlarının başında eğitimlerini aldıkları en önemli yer ailedir. Ailenin kişilere kazandırdıkları eylemler, düşünceler ve görüşler hayatlarının önemli bir kısmında etki sahibidir. Kişilerin övgü, ceza gibi tüm yaptırımları öncelikle aldığı yer ailedir. Aile, kişilerin davranışlarını kazandırdıkları ilk yer olarak değerlendirilebilmektedir. Çocukların ilk öğretmenleri anne ve babalarıdır. Aileden öğrenilen bilgiler kişilerin hayatlarının sonuna kadar etkilidir ve bu özellikler kişiliğin oluşmasında oldukça büyük bir öneme sahiptir (İnanç ve Yerlikaya, 2012: 56).

Aile, yapısı ve işlevi zamana bağlı olarak değişen bir kurumdur. Bu sebeple her zaman ve her yerde aynı olan aile tanımlaması yapmak mümkün değildir. Doktrinde yapılmış birkaç aile tanımına yer vermek gerekirse; Mac Iver ve Page aileyi; “Çocuk dünyaya getiren ve bu çocukları yetiştirme özellikleri gösteren bir grup” olarak, Summer ve Keller ise; “ ...en az iki neslin bir arada bulunduğu kan bağı ile karakterize edilen sosyal bir örgüt” olarak tanımlamışlardır (Könezoğlu, 2006: 3).

Aile, yalnızca fiziki olarak bir araya gelmiş kişileri ifade etmemektedir. Aynı zamanda aile bireylerinin kişisel ve psikolojik bağları bulunmaktadır. Sağlıklı bir aile tüm üyelerin tam anlamıyla işlevsel oldukları ve aile üyeleri arasındaki ilişkilerin de sağlıklı olduğu bir ailedir. İnsan olarak tüm aile üyelerinin ellerinde, kullanacakları birtakım güçler vardır. Bu güçlerden işbirliği yapmak, bireyselleşmek ve hem toplu, hem de kişisel gereksinimlerini karşılamak için yararlanırlar. İşlevsel bir aile, bireylerin olgun insanlar olarak yetiştiği verimli bir topraktır (Bağcı, 2013: 10).

Anne ve babanın çocuğa olan yaklaşımları kişiliği olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durumda kişilerin cesaretleri kırılabilir veya özgüveni yerinde kişilikler oluşabilir. Anne ve babaların bilinçlenmesi çocuğun gelişimi için oldukça büyük bir yere sahiptir. Ebeveynler çocuklara nasıl yaklaştığını bildiği takdirde çocuğun gelişimi olumlu yönde etkilenecektir. Bu durum da çocuğun ilk model aldığı ailesine karşı hislerini kuvvetlendirerek kişiliğini oluşturmada olumlu etkilere sahip olacaktır (Soysal, 2008: 9).

Aile yapısı demokratik ve örnek alınabilir bir yapıya sahipse çocuğun kişiliği sağlıklı olacaktır. Çocuğun kişiliğinin sağlıklı olması yaşantısının da iyi olmasına katkı sunarak kendi çocuklarını yetiştirirken güzel davranışlar öğütleyecektir. Bu halka ise giderek büyüyerek toplumun zihin yapısının oluşmasında etkili olacaktır (Bağcı, 2013: 15).

II.7. Kişilik Kuramları

Kişilik kavramı hususunda birden fazla kuram geliştirilmiştir. Çalışmamızda bu kuramlardan psikoanalitik kuramlar, sosyo-psikolojik kuramlar ve trait (faktör) kuramları incelenecektir.

II.7.1. Sosyo-Psikolojik Kuramlar

Sosyo-psikolojik kuramın yaratıcıları Alfred Adler, Karen Horney, Eric Fromm ve Carl Jung'dır. Kuramın yaratıcılarının büyük bir çoğunluğunun Freud'un düşüncelerine yatkın olmalarına karşılık Freud'dan bazı yönlerden ayrılmaktadırlar. Bu kurama göre kişiliği oluşturan faktörlerden sosyal

değişkenler biyolojik değişkenlere göre daha belirleyicidir. Sosyo-psikolojik kuramlar, davranışların çevresel veya durumsal önemini ileri sürmektedirler. Sosyo-psikolojik kuramlara göre kişilerin davranışlarının tahmin edilebilmesi için kişilerin özelliklerinin, durumun nitelikleriyle nasıl etkileşimde bulunduğunu öğrenmek gerekmektedir. Adler, hedefe yönelik olarak yaratıcı benlik mantığını baz alan bir kişilik kuramı meydana getirmiştir. Adler'e göre, benliğin bütünlüğü kişinin yaşam biçimidir. Yaşam biçimi ise kişinin doğrudan kendisinin üretimidir (Burger, 2006: 8).

Jung ise baz aldığı içe dönük ve dışa dönük kişilik çeşitlerini duyum, sezgi ve düşünme şeklinde işlevlerine göre değerlendirmektedir. Bireyin mevcut bulunduğu ortama, zeka gelişimlerine göre baz alınan işlevlerden biri öne çıkmaktadır. Bu şekilde ağırlık kazanan işlev, bireyin bilinç dolu yönlerini meydana getirmektedir. Ön plana çıkamayan işlevler ise diğerine faydalı olmaktadır (Hazar, 2006: 130).

Horney de sosyal ilişkilerin önemi konusuna vurgu yapmıştır. Horney'e göre kişiliği oluşturan en önemli unsurlar hissedilen endişe ve korkudur. Her kişi hayattaki endişe ve korkularının yitip gitmesi adına çaba sarf etmektedir. Horney, kişinin temel hedefini tehlike ve korkulardan uzak bir hayat sürdürmek olarak değerlendirmektedir. Kişiler hayatları boyunca korku ve endişe barındırmadıkları takdirde mutlu bir hayat sürebilmektedirler. Bireyler yaşam boyunca korkulardan kaçarak güven ve huzuru yakalamak istemektedirler (Eren, 2004: 35).

II.7.2. Özellik (Trait) Kuramı

Kişiliğin ölçümünde kullanılan en önemli kuram özellik kuramıdır. Özellik kuramına göre kişilik, bireyler açısından sahip olunan özellikler tarafından belirlenen bir sistemdir. Özellik, davranışların özellikleri ve ayrıcalığı olarak değerlendirilmektedir. Bu kuramın en önemli dayanağı ise kişilik özelliklerinin bazı kişilik testleri ile ölçülebileceğidir. Bu aşamada yapılması gereken en önemli iş hedefe yönelik en doğru özelliklerin seçilme işlemidir. Özellik kuramı, bireylerin kişiliğini, temel özelliklerinin bir karışımı

olarak görmektedir. Bu özelliklerin tespitiyle bireylerin kişiliği de öğrenilmiş olacaktır (Okutan ve Sütütemiz, 2015: 45).

Kişilik özelliklerinin belirlenmesine yönelik olarak yapılan ilk çalışma 1936 yılında Allport ve Odbert tarafından gerçekleştirilmiştir. Özellik yaklaşımı ise Beş Faktör Modeli'nin temelini meydana getirmektedir. Beş Faktör Modeli'nin temelini ortaya çıkaran Warren Norman'dır. Nevrotik kişilik özelliğinde fazlaca değişken hisler, kaygı, tedirginlik ve alınganlık şeklinde özellikler bulunmaktadır (Eren, 2004: 35). Normal kişilik özelliğinde ise duygular daha dengeli ve düzenlidir. 5 Faktör Modeli'nin özellikleri Tablo 2'de gösterilmektedir:

Tablo 2. 20 Özellikli Derecelendirme Ölçeğine Dayalı Faktör İsimleri ve Betimlemeleri

Faktör İsimleri	Ölçek Boyutları
1- Dışa-dönüklük(Extraversion)	Cana yakın, neşeli, heyecan arayan, baskın / mesafeli, sakin, içedönük, yalnızlığı tercih eden
2- Uyumluluk (Agreeableness)	Alçak gönüllü, işbirliğine inanan, samimi, anlayışlı/şüpheli, dik başlı, inatçı, ihtiyatlı
3-Sorumluluk(Conscientiousness)	Sistemli, azimli, hırslı, titiz/ plansız, düzensiz, erteleyen, dikkati kolay dağılan
4-Duygusal denge (Emotional stability)	Rahat, özgüvenli, sabırlı, eleştiriye açık / endişeli, gergin, çekingen, hassas
5-Deneyime açıklık (Openness to Experience)	Yaratıcı, analitik düşünen, yeniliğe açık, duyarlı/geleneksel, tutucu, gerçekleri savunan, ilgisiz

Kaynak: (Demirtaş, 2011: 15).

Kişiliğin beş özellik ile değerlendirilmesi 1980 ve 1990'lı yıllarda önem kazanmaya başlamıştır. 1980'li yılların sonlarına doğru psikologlar bu özellikler üzerine araştırmalar yaparak geliştirmişlerdir. Yapılan model son yıllarda en çok değer gören ve araştırmalarda kullanılan model olmuştur.

II.7.3. Psikoanalitik Kuramlar

Psikoanalitik hareket, özellikle Freud ve onun öğretilerine dayanan bir hareket olmasıyla dikkat çekmektedir. Freud'un geliştirdiği kuram kendi

yaşantısının otobiyografisi şeklinde değerlendirilmektedir. Psikoanalitik teoriler ve Freud'un öğretileri yalnızca psikoloji alanını değil sosyal bilimler, tıp ve hatta pazarlama alanlarını bile etkilemektedir. Freud'a göre kişilik üç temel kavramdan meydana gelmektedir. Bu kavramlar id, ego ve süper egodur. Kişiliğin temelini meydana getiren bu özelliklerin her birinin ayrı işlevleri ve sıralaması vardır. Bu düzen tüm canlı sistemleri için geçerli olup kişiliği oluşturan özelliklerdir (Uytun ve Öztop, 2015: 45):

İd: Freud'a göre id, kişiliğin en ilkel ve yabani bölümüdür. İd, güdülerden kaynaklanan enerjiler ile dolu olup zevk ilkesi baskındır. Bu dürtülerden en baskın olanı ise cinsellik ve saldırganlıktır. İd, istek ve arzuların olabildiğince en kısa sürede yerine getirilmesini talep etmektedir.

Ego: Kişiliğin çevre ile şekillenen bilinçli tarafıdır. Ego, kişinin nerede, nasıl davranacağına karar vermekte ve bu konuları denetlemektedir. Ego, id ile süper egonun arasında köprü görevini görmektedir ve ikisinin çatışmasını önlemeye çalışmaktadır.

Süper ego: İd'in taleplerine her ne koşulda olursa olsun karşı koyma görevi süper egodadır. Süper ego tamamen toplumun dayatmalarından ve değer yargılarından meydana gelmektedir.

Freud'a göre kişilik tamamen bir buzdağı görünümündedir. Yüzeyde görüldüğünün daha fazla kısmı suyun altında gizli bir şekilde beklemektedir. Freud, en önemli kişilik süreçlerinin büyük bir kısmının farkındalık düzeyinin üzerinde var olduğuna inanmaktadır.

II.8. Evlilik Uyumu Kavramı

İnsan, yaşadığı toplum içinde diğer insanlarla belirli davranışları geliştirerek, sosyal iletişimlerle uyumu yakalayarak kendisini mutlu hissedebilir. Toplum içindeki diğer insanlar ile kurulan temel ilişkilerden biri de evliliğdir. Evlilikte uyum ise insan ve toplum için oldukça önemlidir. Sosyal yaşamın oldukça önemli bir unsuru olan evlilik kavramı eşlerin uyum içinde olmasını gerektirmektedir. Birbirine uyum sağlayamayan ve sürekli zıtlaşan çiftler mutsuz ve birbirini anlayamayacak hale gelebilmektedir. Evlilikte uyum

kavramı yalnızca duygusal anlamda sağlanmamaktadır. Sosyal, ruhsal, duygusal ve cinsel ilişkileri içinde barındıran kavram, eşlerin sağlıklı olma durumunu da kapsamaktadır.

Aile ve evlilik hakkında yapılan çalışmalar evlilikte doyum, mutluluk ve evlilik başarısı kavramlarını; evlilikte uyum ile birlikte değerlendirmişlerdir. Daha sonraları ise kavramlar arasındaki farklılıklar netleştirilmiş ve ayrıca değerlendirilmişlerdir. Evlilik doyumu, Spanier ve Lewis'in 1980 senesinde oluşturdukları araştırmaya göre, kişilerin evlilikteki taleplerini giderme seviyesine bağlı olan algısıdır. Evlilik doyumu kavramı evliliklerin sürüp sürmeyeceğinin önemli bir belirtisi olmasına rağmen tek belirleyici olarak karşımıza çıkmamaktadır. Evlilikte mutluluk ise kişilerin evliliğinden alacağı doyuma bağlı olmaktadır. Tüm bu kavramlara nazaran evlilik uyumu ise; evli bireylerin evlilik esnasında sergiledikleri başarı ve fonksiyonelliği olarak değerlendirilen bir başka kavramdır. Evlilik uyumu kavramı diğer kavramlardan daha genel olmakla beraber evlilik doyumunu da kapsamaktadır (Kalkan, 2002: 62).

Bireyler arasındaki uyum kavramını detaylandıran ilk araştırmalar 1960'lı senelerde başlamış ve bu alanda yapılan çalışmalara kaynak niteliğini taşımaktadır. Görüşme yöntemi kullanılarak Bloof ve Wolfe'in 1960 senesinde yayımladıkları araştırmasında evlilik süresinin ve ailenin çocuk sahibi olmasının evlilik doyumuyla olan ilişkisi araştırılmıştır. Evlilik uyumu, bir evliliğe ait zaruri ve gönüllü niteliklerin bir dengeye gelmesidir. Sabatelli'nin 1988'de yayımlanan çalışmasına göre uyumlu evlilik, eşlerin birbirleriyle sağlıklı iletişim kurabildiği, evliliğin önemli alanlarında fazla uyuşmazlık yaşamadıkları ve yaşanan uyuşmazlıkların da her iki tarafı da memnun edecek şekilde eşler tarafından çözümlendiği evlilik olarak tanımlamaktadır. Locke'in 1968'de ve Spanier'in 1976 senesinde yayımlanan araştırmalarında, Evlilik Uyumu bir aşama şeklinde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye göre de evlilikte uyum; eşlerin belli bir zamanda, birbirlerine uyacak şekilde değişim göstermeleridir. Belli bir zamanda, bir çiftin göstermiş olduğu toplam uyum, birçok farklı durumun dengede olması ve ilişkiyi etkileyen birçok ögenin bir araya gelmesi sonucu oluşur. Terman'ın 1938'de yayımlanan çalışmasına göre, evlilik uyumunu etkileyen etmenler şu şekildedir (Kapucı, 2014: 12):

1- Eşler arasında bulunan fikir birliği,

- 2- Fikir ayrılığını düzeltmek için kullanılan yöntemler,
- 3- Evli olmak sebebiyle duyulan memnuniyet veya pişmanlık,
- 4- Evliliği devam ettirme veya ayrılma ya da boşanmanın değerlendirilmesi,
- 5- Eşe karşı şikayetlerin dillendirilme biçimi,
- 6- Eşlerin evliliklerine ait doyumlarının öznel değerlendirilmesi (Kastro, 1998).

Kışlak ve Çabukça'nın 2002'de yayımlanan çalışmasında, demografik değişkenlerle (cinsiyet, evlilik yılı, iş, eğitim, ev işini üstlenme, yaş ve çocuk sayısı gibi) empatinin evlilik uyumu üzerine etkisini araştırmak ve cinsiyete göre empati puanlarının değişip değişmediğini tespit edebilmek için 150 evli çiftle yaptıkları araştırma neticesinde, empatinin evlilik uyumunu etkilediği fakat demografik değişkenlerin evlilik uyumunu etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyete göre empati puanlarının değişmediği belirlenmiştir. Uyumsuz eşlere verilecek empati eğitiminin evlilik doyumunun ve uyumunun artırılmasında önemli bir işlevi olduğu görülmektedir (Tutarel ve Çabukça, 2002: 38).

Berry ve Williams'in 1987'de yayımlanan araştırmasında, çiftler arasındaki ekonomik konulardaki uzlaşma derecesi yüksekliğinin evlilik tatmini konusunda pozitif bir etkisinin olduğu, Liker ve Elder'in 1983'de yayımlanan çalışmasında, eşler arasında ekonomik problemlerin mevcut olmasının anlaşmazlıklar yarattığı ve bunun da evlilik uyumunu direkt olarak etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

II.9. Evlilik Doyumu Kavramı

Evlilikten sağlanan tatmin ile kişilerin evliliklerindeki ihtiyaçların ne kadar karşılandığına göre farklılık göstermektedir. Bu sebeple evlilikten beklentiler ve ihtiyaçların hangi ölçüde giderildiği evlilik doyumunun bir kıstası sayılmaktadır. Evlilik doyumunu kavramı eşlerin ilişkilerini ve eşlerini gerçekçi bir bakış açısıyla değerlendirmelerine neden olmaktadır. Doyum arttıkça bireylerin değerlendirme biçimleri de daha olumlu ve idealleştirilmiş hale gelmektedir.

Evlilik doyumunu, kişilerin ilişkilerinin tümünde hissettikleri öznel mutluluk ve hoşnutluk duygularıdır. Evlilikteki huzursuzluklar eşlerin ve

çocukların fiziksel ve ruhsal sağlıklarını olumsuz etkiler. Bu yüzden eşlerin doyum algılaması evlilik için oldukça önemlidir. Araştırmalar evlilik doyumunu düşüklüğünde evli kadınların yaşam kalitesinin düştüğünü, kadınlarda depresyonla ilişkili olduğunu, iki cinsten de cinsel işlev bozukluğuna neden olduğunu tespit etmiştir (Güleç, 2012: 69).

Bağlanma kuramının önemli ilkelerinden biri çocuklukta temel bakım veren kişiyle kurulan bağın yetişkinlik yaşamında da devam ettiği ve yetişkinlikte yaşanan ilişkilerde önemli olduğudur. Bağlanma kuramına göre ilişki doyumunu dolayısıyla evlilik doyumunu rahatlık, bakım ve cinsel doyum gereksinimlerinin ne derece sağlandığına bağlıdır. Eşin ulaşılabilir ve gereksinimlere yanıt veren olması, karşılıklı güven ve eşin ilişkiden beklentileri ilişki doyumunda önemlidir. Aynı zamanda geçmişte güvenin sağlanmadığı doyum vermeyen bir ilişki en düşük düzeyde beklentilerle de sürdürülebilmektedir (Çalışır, 2009: 53).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada izlenen yöntem ele alınmıştır. Bu bağlamda araştırma modeline, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, verilerin toplanmasına, verilerin çözümlenmesine ve yorumlanmasına ilişkin bilgiler bu bölümün içeriğini oluşturmaktadır.

III.1. Araştırma Modeli

Evli bireylerin, evlilik uyumları ve doyumlarının çeşitli sosyo-demografik değişkenler açısından ve kişilik özellikleri ile evlilik uyumları ve doyumları arasındaki ilişkileri açısından inceleyen bu araştırma ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir.

III.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini 2016 yılında İstanbul ilinde bulunan evli bireyler oluşturmaktadır. Örneklemine ise seçkisiz olarak belirlenen 250 evli birey oluşturmaktadır. Katılımcıların 125'i (%50) kadın ve 125'i (%50) erkektir. Yaşları 21 ile 60 arasında değişen katılımcıların yaşlarının ortalaması 35.17'dir (ss = 8.33). Evlilik süreleri ise 1 ile 39 yıl arasında değişen katılımcıların evlilik süresi ortalaması 8.85'dir. Katılımcılara ait bilgiler Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Katılımcılara ait tanımlayıcı bilgiler

	Kadın		Erkek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
<i>Yaş</i>						
21 – 26 arası	22	17.6	7	5.6	29	11.6
26 – 43 arası	89	71.2	95	76.0	184	73.6
44 – 60 arası	14	11.2	23	18.4	37	14.8
<i>Çocuk durumu</i>						
Çocuğu var	70	56.0	94	75.2	164	65.6
Çocuğu yok	55	44.0	31	24.8	86	34.4
<i>Çalışma durumu</i>						
Çalışıyor	75	60.0	119	95.2	194	77.6
Çalışmıyor	50	40.0	6	4.8	56	22.4

III.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada evlilerin evlilik uyumlarını elde etmek için “Evlilik Uyum Ölçeği”, evlilik doyumlarını elde etmek için “Evlilik Doyumu Ölçeği” ve kişilik özelliklerini elde etmek için ise “Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi” kullanılmıştır. Ayrıca çalışanların kişisel özelliklerine ilişkin bilgileri elde etmek için “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

III.3.1. Evlilik Uyum Ölçeği (EUÖ)

Evlilerin evlilik uyumunu belirlemek amacıyla Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilen Evlilik Uyum Ölçeği kullanılmıştır. EUÖ toplam 15 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin maddeleri hem Likert tipi derecelendirme hem de iki seçenektan birini seçme şeklinde oluşmaktadır. Her madde, seçenek sayısına göre farklılaşan 0 ile 6 arasında bir puan almaktadır. Buna göre; 1. madde 0–6 puan, 2.–9. maddeler 0–5 puan, 10. ve 14. maddeler 0–2 puan, 11. ve 13. maddeler 0–3 puan, 12. Madde eşlerden biri için evde oturmak diğeri için dışarıda bir şeyler yapmak seçeneği işaretlenmişse 0 puan, eşlerin her biri için dışarıda bir şeyler yapmak seçeneği işaretlenmişse 1 puan, eşlerin her biri için evde oturmak seçeneği işaretlenmişse 2 puan ve 15. madde 0–2 puan arasında değerlendirilmektedir (Yalçın, 2014). Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Kışlak (1996) tarafından gerçekleştirilmiştir. Kışlak EUÖ’nün Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısını .80, iki yarı güvenirlik katsayısını da .67 olarak saptamıştır.

III.3.2. Evlilik Doyumu Ölçeği (EDÖ)

Evli bireylerin evlilik doyumlarını belirlemek amacıyla Çelik ve Yazgan-İnanç (2009) tarafından hazırlanan Evlilik Doyumu Ölçeği kullanılmıştır. EDÖ toplam 13 maddeden oluşmakta ve 5’li Likert derecelendirmeye sahiptir (1 = Bana hiç uygun değil, 5 = Bana tamamen uygun). EDÖ’de 8 adet tersten kodlanan madde bulunmakta olup bu maddeler düz kodlandıktan sonra ölçekten alınan yüksek puanlar evlilik doyumu düzeyinin de arttığına işaret etmektedir. Ölçeğin geliştirilme aşamasında faktör

yapısı hem açıklayıcı hem de doğrulayıcı faktör analiziyle gerçekleştirilmiştir. EDÖ ölçüt bağıntılı geçerlik kapsamında evlilik uyumu ve Beck Depresyon Ölçeği ile ilişkileri incelenmiştir. EDÖ'nün Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .79 ve test tekrar test katsayısı .86 olarak belirlenmiştir.

III.3.3. Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi (SDKT)

Evli bireylerin kişilik özelliklerini değerlendirebilmek için Bacanlı ve arkadaşları (2009) tarafından geliştirilen Sıfatlara Dayalı Kişilik Testi kullanılmıştır. SDKT toplam 40 sıfat çiftinden meydana gelmekte beş faktör kişilik özelliği modelini temele almaktadır. Bu bağlamda beş faktör kişilik özelliklerinden nevrozizm”, “dışadönüklük”, “deneyime açıklık”, “yumuşak başlılık”, ve “sorumluluk” boyutlarını içermektedir. Katılımcılar yedi seçenek halinde verilen zıt kutuplu sıfatlara (1) Çok uygun, (2) Oldukça uygun, (3) Biraz uygun, (4) Ne uygun, ne uygun değil, (5) Biraz uygun, (6) Oldukça uygun ve (7) Çok uygun seçeneklerinden birisini işaretleyerek cevap vermektedirler. SDKT güvenirliği ile ilgili yapılan çalışmalarda beş boyutu için 0.73 ile 0.89 arasında iç tutarlılık katsayıları 0.68 ile 0.86 arasında değişen test-tekrar test güvenirlik katsayısı bulunmuştur.

III.3.4. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu toplam 13 sorudan oluşmaktadır. Bunlar içerisinde katılımcılardan cinsiyetleri, yaşları, çocuk sahibi olup olmadıkları, çalışma durumları, evlilik süreleri vb. ilişkin sorular yer almaktadır.

III.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları 2016 yılında bir kitapçık şeklinde örnekleme yer alan evli bireylere uygulanmıştır. Bir katılımcının veri setini doldurması yaklaşık olarak 15 dakika sürmüştür.

Uygulamaya başlamadan ölçme araçlarının kullanımı için uyarlayan araştırmacılardan elektronik posta aracılığıyla gerekli izinler temin edilmiştir. Gerekli izinler alındıktan sonra araştırmacı uygulamaları bizzat uygulamıştır.

III.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırma kapsamında veri setinden elde edilen verilerin çözümlenmesi “SPSS 15 for Windows” paket programı ile gerçekleştirilmiştir. Öncelikle evlilik uyumu ve doyumu düzeylerinin bütün katılımcıların puanlarına göre normal dağılımı incelenmiştir. Normal dağılımın incelenmesinde çarpıklık, basıklık katsayıları, dal yaprak ve histogram grafikleri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre verinin normal dağıldığına karar kılınmıştır. Ayrıca dal yaprak grafiğine ve histogram grafiğine bakıldığında da verinin normal dağıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Levene testi ile de verilerin homojen dağılıp dağılmadığı kontrol edilmiş ve elde edilen verilerle normallik varsayımını karşıladığı anlaşılmıştır.

Evli bireylerin evlilik uyumları ve evlilik doyumları düzeylerinin ayrı ayrı cinsiyetlerine, çalışma durumlarına, çocuk sahibi olup olmamalarına, ev işlerini genellikle kimin yaptığına ve evdeki çatışmayı genellikle kimin başlattığına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Diğer taraftan, evli bireylerin evlilik uyumları ve evlilik doyumları düzeylerinin; yaşlarına, evlilik sürelerine ve çocuk göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunun önemli bulunduğu durumlarda farkın hangi ortalamalar arasındaki farklılardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Scheffe testi kullanılmıştır.

Son olarak, evli bireylerin, evlilik uyumları ile evlilik doyumlarının beş faktör kişilik özellikleri ile anlamlı ilişkilere sahip olup olmadıklarını belirlemek amacıyla da Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölüm araştırmanın alt problemleri doğrultusunda yapılan analizlerin detaylı sonuçlarını içermektedir. Her bir araştırma alt problemlerine ilişkin elde edilen veriler sırasıyla ele alınacaktır:

Evli Bireylerin Evlilik Uyumlarının İncelenmesi İlişkin Bulgular

1. Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Evlilik Uyum Düzeyleri

Anlamli Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin evlilik uyum düzeylerinin cinsiyetleri açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan bağımsız örneklem “*t*” testi tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Evli bireylerin cinsiyetleri açısından evlilik uyumlarına ilişkin *t* testi tablosu

Değişken	Cinsiyet	N	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>T</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>
Evlilik uyumu	Kadın	125	59.78	8.46	.14	248	.89
	Erkek	125	59.93	8.38			

Tablo 4’de evli bireylerin cinsiyetleri açısından evlilik uyum düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 4’de görüldüğü gibi, cinsiyetleri açısından evlilik uyumunun istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır, ($t_{0.05: 248} = 0.14, p > .05$). Bu sonular değerlendirildiğinde kadın ve erkeklerin birbirlerine benzer evlilik uyumlarının düzeylerine sahip oldukları söylenebilir.

2. Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Evlilik Uyum Düzeyleri Anlamli Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin yaşlarına göre evlilik uyum düzeyleri arasındaki farklılıkların anlamlı olup olmadığı

incelenmiştir. Bu amaçla araştırmaya katılan evli bireylerin öncelikle yaş ortalamaları (Ort = 35.17) ve yaşlarının standart sapmaları (ss = 8.32) hesaplanmıştır. Ortalamadan bir standart sapma eksiğini oluşturan “21 ile 26 yaş arası”, ortalamadan bir standart sapma ilerisini oluşturan “44 ile 60 yaş arası” ve ortada kalan “27 ile 43 yaş arası” olmak üzere üç grup ayrılmıştır. Bu yaş gruplarında olan evli bireylerine evlilik uyumlarına ilişkin karşılaştırılmaları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği ele alınmıştır. Yaşlarına göre evlilik uyum puan ortalamaları Tablo 5’de, puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 6’de verilmiştir.

Tablo 5. Yaşları açısından evlilik uyumuna ilişkin betimsel istatistikleri

Değişken	Yaş aralıkları	N	\bar{X}	Ss
Evlilik uyumu	21 – 26 yaş arası	29	65.24	5.42
	27 – 43 yaş arası	184	59.26	8.05
	44 – 60 yaş arası	37	58.57	10.47

Tablo 5’de yaşları farklı olan evli bireylerin evlilik uyum düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmalarına yer verilmiştir. Tablo 5’de görüldüğü gibi, evlilik uyum düzeyinde en fazla puan ortalaması 21 ile 26 yaş arasında olan evli bireylere aittir. Ardından 27 ile 43 yaş arasında olan evli bireylerin evlilik uyum puan ortalamaları gelmektedir. Evlilik uyumu puan ortalaması en düşük olan ise yaşları 44 ile 60 arasında olan evli bireylere aittir.

Tablo 6. Yaşları açısından evlilik uyumuna ilişkin varyans analizi tablosu

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Evlilik uyumu	Gruplar arası	967.654	2	483.827	7.188	.001
	Grup içi	16625.870	247	67.311		

Tablo 6’de yaşları farklı olan evli bireylerin evlilik uyumu düzeylerine ait puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları verilmektedir.

Elde edilen sonuçlara göre yaşları farklı olan evli bireylerin evlilik uyumu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu anlaşılmaktadır ($F_{2-247} = 7.188$, $p < .01$). Bu farklılığın hangi yaş grupları arasından kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe çoklu karşılaştırma testi sonucunda, farklılığın yaşları 21 ile 26 arasında olan evli bireylerin evlilik uyum puan ortalamaları ($\bar{X} = 65.24$, $ss = 5.42$) ile yaşları 27 ile 43 arasında olan evli bireylerin ($\bar{X} = 59.26$, $s = 8.05$) evlilik uyum düzeyleri arasında kaynaklandığı görülmüştür. Buna ek olarak, yaşları 21 ile 26 yaş arasında olan evli bireylerin evlilik uyum puan ortalamaları ile yaşları 44 ile 60 olan evli bireylerin ($\bar{X} = 58.57$, $ss = 10.47$) evlilik uyum puan ortalamaları arasında anlamlı farkın olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre yaşları 21 ile 26 arasında olan evli bireylerin diğer yaşlara göre daha yüksek evlilik uyumu gösterdikleri ifade edilebilir.

3. Evli Bireylerin Çalışma Durumlarına Göre Evlilik Uyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklaşmakta Mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin evlilik uyum düzeylerinin çalışma durumları açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan bağımsız örneklem “*t*” testi tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Evli bireylerin çalışma durumları açısından evlilik uyumlarına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Çalışma durumu	N	\bar{X}	Ss	T	sd	p
Evlilik uyumu	Çalışıyor	194	59.87	8.09	.049	248	.96
	Çalışmıyor	56	59.80	9.49			

Tablo 7’de evli bireylerin çalışma durumları açısından evlilik uyum düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 7’de görüldüğü gibi, çalışma durumları açısından evlilik uyumunun istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır, ($t_{0.05}$:

$t_{248} = 0.049, p > .05$). Bu sonular değerlendirildiğinde çalışan ve çalışmayan evlilerin birbirlerine benzer evlilik uyumları düzeylerine sahip oldukları söylenebilir.

4. Evli Bireylerin Evlilik Sürelerine Göre Evlilik Uyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklaşmakta Mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin evlilik sürelerine göre evlilik uyum düzeyleri arasındaki farklılıkların anlamlı olup olmadığını incelenmiştir. Bu amaçla araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik süreleri “1-3 yıl”, “4-9 yıl”, “10-14 yıl” ve “15 ve üzeri yıl” olarak gruplandırılmıştır. Bu evlilik süreleri gruplarında olan evli bireylerin evlilik uyumlarına ilişkin karşılaştırılmaları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği ile ele alınmıştır. Evlilik sürelerine göre evlilik uyum puan ortalamaları Tablo 8’de, puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 8. Evlilik süreleri açısından evlilik uyumuna ilişkin betimsel istatistikleri

Değişken	Evlilik süresi	N	\bar{X}	Ss
Evlilik uyumu	1-3 yıl	88	62.07	6.99
	4-9 yıl	73	58.71	7.56
	10-14 yıl	43	57.12	9.85
	15 yıl ve üzeri	46	59.98	9.79

Tablo 8’de evlilik süreleri farklı olan evli bireylerin evlilik uyum düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmalarına yer verilmiştir. Tablo 8’de görüldüğü gibi, evlilik uyum düzeyinde en fazla puan ortalaması 1-3 yıl evlilik süresi olan evli bireylere aittir. Ardından sırasıyla, 15 yıl ve üzeri ile 4-9 yıl evlilik süreleri olan evli bireylerin evlilik uyum puan ortalamaları gelmektedir. Evlilik uyumu puan ortalaması en düşük olan ise evlilik süresi 4-9 yıl olan evli bireylerdir.

Tablo 9. Evlilik süresi açısından evlilik uyumuna ilişkin varyans analizi tablosu

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Evlilik uyumu	Gruplar arası	849.577	3	283.192	4.161	.007
	Grup içi	16743.947	246	68.065		

Tablo 9’da evlilik süreleri farklı olan evli bireylerin evlilik uyumu düzeylerine ait puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları verilmektedir. Elde edilen sonuçlara göre evlilik süreleri farklı olan evli bireylerin evlilik uyumu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($F_{2-247} = 4.161$, $p < .01$). Bu farklılığın hangi evlilik süresi grupları arasından kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe çoklu karşılaştırma testi sonucunda, farklılığın evlilik süreleri 1-3 yıl olan evli bireylerin evlilik uyum puan ortalamaları ($\bar{X} = 62.07$, $ss = 6.99$) ile evlilik süreleri 10-14 yıl olan evli bireylerin ($\bar{X} = 57.12$, $ss = 9.85$) evlilik uyum düzeyleri arasında kaynaklandığı görülmüştür. Bu sonuçlara göre evlenmenin ilk yıllarındaki evlilik uyumu evliliğin 10-14 yıllarından anlamlı derecede daha yüksek olduğu söylenebilir.

5. Evli Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmamalarına Göre Evlilik Uyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklaşmakta Mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin evlilik uyum düzeylerinin çocuk sahibi olup olmamaları açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan bağımsız örneklem “t” testi tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Evli bireylerin çocuk sahibi olup olmamaları açısından evlilik uyumlarına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Çocuk sahibi	N	\bar{X}	Ss	T	sd	p
Evlilik uyumu	Evet	164	58.70	8.87	3.055	248	.002
	Hayır	86	62.06	6.97			

Tablo 10’da evli bireylerin çocuk sahibi olup olmamaları açısından evlilik uyum düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 10’da görüldüğü gibi, çocuk sahibi olup olmamaları açısından evlilik uyumunun istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır, ($t_{0.05; 248} = 3.055, p < .01$). Çocuk sahibi olan evlilerin evlilik uyumu puan ortalamaları ($\bar{X} = 58.70, ss = 8.87$) çocuk sahibi olmayan evlilerin evlilik uyumu puan ortalamalarından ($\bar{X} = 62.06, ss = 6.97$) anlamlı biçimde daha düşüktür. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde çocuk sahibi olan evlilerin çocuk sahibi olmayan evlilere göre daha düşük evlilik uyum düzeylerine sahip oldukları belirtilebilir.

6. Evli Bireylerin Çocuk Sayısına Göre Evlilik Uyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklaşmakta Mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin çocuk sayısına göre evlilik uyum düzeyleri arasındaki farklılıkların anlamlı olup olmadığı incelenmiştir. Çocuk sayıları farklı olan evli bireylerin evlilik uyumlarına ilişkin karşılaştırılmaları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği ele alınmıştır. Çocuk sayılarına göre evlilik uyum puan ortalamaları Tablo 11’de, puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 11. Çocuk sayıları açısından evlilik uyumuna ilişkin betimsel istatistikleri

Değişken	Çocuk sayısı	N	\bar{X}	Ss
Evlilik uyumu	Çocuk sahibi değil	86	62.06	6.97
	1 çocuk	71	58.00	8.13
	2 çocuk	71	58.76	9.44
	3 çocuk ve üzeri	22	60.73	9.34

Tablo 11’de çocuk sayıları farklı olan evli bireylerin evlilik uyum düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmalarına yer verilmiştir. Tablo 11’de görüldüğü gibi, evlilik uyum düzeyinde en fazla puan ortalaması çocuk sahibi olmayan evli bireylere aittir. Ardından sırasıyla, 3 çocuk ve üzeri ile 2 çocuk sahibi olan evli bireylerin evlilik uyum puan ortalamaları gelmektedir. Evlilik uyumu puan ortalaması en düşük olan ise 1 çocuk sahibi olan evli bireylere aittir.

Tablo 12. Çocuk sayısı açısından evlilik uyumuna ilişkin varyans analizi tablosu

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Evlilik uyumu	Gruplar arası	763.521	3	254.507	3.720	.012
	Grup içi	16830.003	246	68.415		

Tablo 12’de çocuk sayıları farklı olan evli bireylerin evlilik uyumu düzeylerine ait puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları verilmektedir. Elde edilen sonuçlara göre çocuk sayıları farklı olan evli bireylerin evlilik uyumu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu anlaşılmaktadır ($F_{3-246} = 3.720$, $p < .01$). Bu farklılığın hangi çocuk sayılarından kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe çoklu karşılaştırma testi sonucunda, farklılığın “çocuk sahibi olmayan” evli bireylerin evlilik uyumu puan ortalamaları ($\bar{X} = 62.06$, $ss = 6.97$) ile “1 çocuk” evli bireylerin ($\bar{X} = 58.00$, $ss = 8.13$) evlilik uyum düzeyleri arasında kaynaklandığı görülmüştür. Bu sonuçlara göre çocuk sahibi olmayan evli bireylerin, 1 çocuk sahibi evli bireylerden anlamlı biçimde daha yüksek evlilik uyumu düzeyine sahip oldukları söylenebilir.

7. Evli Bireylerin Ev İşlerini Genellikle Kimin Yaptığına Göre Evlilik Uyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklaşmakta Mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin evlilik uyum düzeylerinin ev işlerini genellikle kimin yaptığı açısından anlamlı farklılık

gösterip göstermediğini incelemek için İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan bağımsız örneklem “*t*” testi tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 13’de sunulmuştur.

Tablo 13. Evli bireylerin ev işlerini genellikle kimin yaptığı açısından evlilik uyumlarına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Ev işlerini yapan	N	\bar{X}	ss	<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>p</i>
Evlilik uyumu	Kendi	130	59.67	8.51	.357	248	.721
	Eşi	120	60.05	8.33			

Tablo 13’de evli bireylerin ev işlerini genellikle kimin yaptığı açısından evlilik uyum düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 13’de görüldüğü gibi, ev işlerini genellikle kimin yaptığı açısından evlilik uyumunun istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır, ($t_{0.05: 248} = .357, p > .05$). Bu sonuçlar değerlendirildiğinde ev işini kendisi yapan ile eşi yapan bireylerin benzer evlilik uyumu düzeylerine sahip oldukları söylenebilir.

8. Evli Bireylerin Evdeki Çatışmayı Genellikle Kimin Başlattığına Göre Evlilik Uyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin evlilik uyum düzeylerinin evdeki çatışmayı genellikle kimin başlattığı açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan bağımsız örneklem “*t*” testi tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 14’de sunulmuştur.

Tablo 14. Evli bireylerin evdeki çatışmayı genellikle kimin başlattığı açısından evlilik uyumlarına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Çatışmayı başlatan	N	\bar{X}	ss	t	Sd	p
	Kendi	134	61.43	7.39			
Evlilik uyumu					3.241	248	.001
	Eşi	116	58.03	9.15			

Tablo 14’de evli bireylerin evdeki çatışmayı genellikle kimin başlattığı açısından evlilik uyum düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 14’de görüldüğü gibi, evdeki çatışmayı genellikle kimin başlattığı açısından evlilik uyumunun istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır, ($t_{0.05; 248} = 3.241$, $p < .01$). Evdeki çatışmayı kendi başlatan bireylerin evlilik uyumu puan ortalamaları ($\bar{X} = 61.43$, $ss = 7.39$) evdeki çatışmayı eşi başlatan bireylerin evlilik uyumu puan ortalamalarından ($\bar{X} = 58.03$, $ss = 9.15$) anlamlı biçimde daha yüksektir. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde evdeki çatışmayı başlatanın kendi olması evlilik uyumu açısından evdeki çatışmayı eşi başlatmasından daha yüksek olduğu belirtilebilir.

Evli Bireylerin Evlilik Doyumlarının İncelenmesi İlişkin Bulgular

9. Evli Bireylerin Cinsiyetlerine Göre Evlilik Doyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin evlilik doyum düzeylerinin cinsiyetleri açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan bağımsız örneklem “t” testi tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 15’de sunulmuştur.

Tablo 15. Evli bireylerin cinsiyetleri açısından evlilik doyumlarına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Cinsiyet	N	\bar{X}	ss	T	sd	p
	Kadın	125	51.60	8.25			
Evlilik doyumu					1.848	248	.066
	Erkek	125	53.48	7.82			

Tablo 15’de evli bireylerin cinsiyetleri açısından evlilik doyum düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 15’de görüldüğü gibi, cinsiyetleri açısından evlilik doyumunun istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır, ($t_{0.05; 248} = 1.848, p > .05$). Bu sonuçlar değerlendirildiğinde kadın ve erkeklerin birbirlerine benzer evlilik doyumu düzeylerine sahip oldukları söylenebilir.

10. Evli Bireylerin Yaşlarına Göre Evlilik Doyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin yaşlarına göre evlilik doyum düzeyleri arasındaki farklılıkların anlamlı olup olmadığını incelenmiştir. Bu amaçla evlilik doyumunda ayrıntılı belirtildiği şekilde yaş grupları “21 ile 26 yaş arası”, “27 ile 43 yaş arası” ve “44 ile 60 yaş arası” olmak üzere üç grup evli bireylerin evlilik doyumlarına ilişkin karşılaştırılmaları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği ele alınmıştır. Yaşlarına göre evlilik doyumu puan ortalamaları Tablo 16’da, puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 16. Yaşları açısından evlilik doyumu ile ilişkin betimsel istatistikleri

Değişken	Yaş aralıkları	N	\bar{X}	Ss
Evlilik doyumu	21 – 26 yaş arası	29	56.59	5.93
	27 – 43 yaş arası	184	52.23	7.71
	44 – 60 yaş arası	37	50.92	10.28

Tablo 16’da yaşları farklı olan evli bireylerin evlilik doyumu düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmalarına yer verilmiştir. Tablo 16’da görüldüğü gibi, evlilik doyumu düzeyinde en fazla puan ortalaması 21 ile 26 yaş arasında olan evli bireylere aittir. Ardından 27 ile 43 yaş arasında olan evli bireylerin evlilik doyumu puan ortalamaları gelmektedir. Evlilik doyumu puan ortalaması en düşük olan ise yaşları 44 ile 60 arasında olan evli bireylerdir.

Tablo 17. Yaşları açısından evlilik doyumu ile ilişkin varyans analizi tablosu

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Evlilik doyumu	Gruplar arası	589.896	2	294.948	4.650	.010
	Grup içi	15668.204	247	63.434		

Tablo 17’de yaşları farklı olan evli bireylerin evlilik doyumu düzeylerine ait puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları verilmektedir. Elde edilen sonuçlara göre yaşları farklı olan evli bireylerin evlilik doyumu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olduğu anlaşılmaktadır ($F_{2-247} = 4.65$, $p < .05$). Bu farklılığın hangi yaş grupları arasından kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe çoklu karşılaştırma testi sonucunda, farklılığın yaşları 21 ile 26 arasında olan evli bireylerin evlilik doyumu puan ortalamaları ($\bar{X} = 56.59$, $ss = 5.93$) ile yaşları 27 ile 43 arasında olan evli bireylerin ($\bar{X} = 52.23$, $s = 7.71$) evlilik doyumu düzeyleri arasında kaynaklandığı görülmüştür. Buna ek olarak, yaşları 21 ile 26 yaş arasında olan evli bireylerin evlilik doyumu puan ortalamaları ile yaşları 44 ile 60 olan evli bireylerin ($\bar{X} = 50.92$, $ss = 10.28$) evlilik doyumu

puan ortalamaları arasında anlamlı farkın olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre yaşları 21 ile 26 arasında olan evli bireyler diğer yaşlara göre daha yüksek evlilik doyumu gösterdikleri ve yaş ilerledikçe evlilik doyumu düzeyinin azaldığı ifade edilebilir.

11. Evli Bireylerin Çalışma Durumlarına Göre Evlilik Doyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin evlilik doyum düzeylerinin çalışma durumları açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan bağımsız örneklem “*t*” testi tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 18’de sunulmuştur.

Tablo 18. Evli bireylerin çalışma durumları açısından evlilik doyumlarına ilişkin *t* testi tablosu

Değişken	Çalışma durumu	N	\bar{X}	Ss	<i>t</i>	<i>sd</i>	<i>p</i>
Evlilik doyumu	Çalışıyor	194	52.62	8.07	.286	248	.775
	Çalışmıyor	56	52.27	8.18			

Tablo 18’de evli bireylerin çalışma durumları açısından evlilik doyum düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 18’de görüldüğü gibi, çalışma durumları açısından evlilik doyumunun istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır, ($t_{0.05; 248} = 0.286$, $p > .05$). Bu sonuçlar değerlendirildiğinde çalışan ve çalışmayan evlilerin birbirlerine benzer evlilik doyumu düzeylerine sahip oldukları söylenebilir.

12. Evli Bireylerin Evlilik Sürelerine Göre Evlilik Doyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin evlilik sürelerine göre evlilik doyum düzeyleri arasındaki farklılıkların anlamlı olup olmadığı incelenmiştir. Bu amaçla araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik süreleri evlilik uyumunda olduğu gibi “1-3 yıl”, “4-9 yıl”, “10-14 yıl” ve “15 ve üzeri

yıl” olarak gruplandırılmıştır. Bu evlilik süreleri gruplarında olan evli bireylerin evlilik doyumlarına ilişkin karşılaştırılmaları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği ile ele alınmıştır. Evlilik sürelerine göre evlilik doyum puan ortalamaları Tablo 19’da, puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 19. Evlilik süreleri açısından evlilik doyumuna ilişkin betimsel istatistikleri

Değişken	Evlilik süresi	N	\bar{X}	Ss
Evlilik doyumu	1-3 yıl	88	53.70	7.76
	4-9 yıl	73	52.32	7.04
	10-14 yıl	43	51.47	9.00
	15 yıl ve üzeri	46	51.67	9.25

Tablo 19’da evlilik süreleri farklı olan evli bireylerin evlilik doyum düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmalarına yer verilmiştir. Tablo 19’da görüldüğü gibi, evlilik doyum düzeyinde en fazla puan ortalaması 1-3 yıl evlilik süresi olan evli bireylere aittir. Ardından sırasıyla, 4-9 yıl ile 15 yıl ve üzeri evlilik süreleri olan evli bireylerin evlilik doyum puan ortalamaları gelmektedir. Evlilik doyumu puan ortalaması en düşük olan ise evlilik süresi 10-14 yıl olan evli bireylerdir.

Tablo 20. Evlilik süresi açısından evlilik doyumuna ilişkin varyans analizi tablosu

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Evlilik doyumu	Gruplar arası	207.222	3	69.074	1.059	.367
	Grup içi	16050.878	246	65.247		

Tablo 20’de evlilik süreleri farklı olan evli bireylerin evlilik doyumu düzeylerine ait puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları verilmektedir. Elde edilen sonuçlara göre evlilik süreleri farklı olan evli bireylerin evlilik doyumu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir ($F_{3-246} = 1.059$, $p > .05$). Bu sonuçlara göre evlilik süresinin evlilik doyumu düzeyini anlamlı biçimde değiştirmedeği ifade edilebilir.

13. Evli Bireylerin Çocuk Sahibi Olup Olmamalarına Göre Evlilik Doyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin evlilik doyum düzeylerinin çocuk sahibi olup olmamaları açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan bağımsız örneklem “*t*” testi tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21. Evli bireylerin çocuk sahibi olup olmamaları açısından evlilik doyumlarına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Çocuk sahibi	N	\bar{X}	ss	T	sd	p
Evlilik doyumu	Evet	164	52.09	8.41	1.23	248	.22
	Hayır	86	53.41	7.39			

Tablo 21’de evli bireylerin çocuk sahibi olup olmamaları açısından evlilik doyumu düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 21’de görüldüğü gibi, çocuk sahibi olup olmamaları açısından evlilik doyumu istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır, ($t_{0.05; 248} = 1.23$, $p > .05$). Bu sonuçlar değerlendirildiğinde çocuk sahibi olan ve olmayan evlilerin birbirlerine benzer evlilik doyumu düzeylerine sahip oldukları belirtilebilir.

14. Evli Bireylerin Çocuk Sayısına Göre Evlilik Doyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin çocuk sayısına göre evlilik doyumu düzeyleri arasındaki farklılıkların anlamlı olup olmadığı incelenmiştir. Çocuk sayıları farklı olan evli bireylerin evlilik doyumlarına ilişkin karşılaştırılmaları tek yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği ile ele alınmıştır. Çocuk sayılarına göre evlilik doyumu puan ortalamaları Tablo 22’de, puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlı olup olmadığını belirlemeye yönelik tek yönlü varyans analizi sonuçları Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 22. Çocuk sayıları açısından evlilik doyumu ile ilişkili betimsel istatistikleri

Değişken	Çocuk sayısı	N	\bar{X}	Ss
Evlilik doyumu	Çocuk sahibi değil	86	53.41	7.39
	1 çocuk	71	51.90	8.32
	2 çocuk	71	52.08	8.31
	3 çocuk ve üzeri	22	52.68	9.34

Tablo 22’de çocuk sayıları farklı olan evli bireylerin evlilik doyumu düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmalarına yer verilmiştir. Tablo 22’de görüldüğü gibi, evlilik doyumu düzeyinde en fazla puan ortalaması çocuk sahibi olmayan evli bireylere aittir. Ardından sırasıyla, 3 çocuk ve üzeri ile 2 çocuk sahibi olan evli bireylerin evlilik doyumu puan ortalamaları gelmektedir. Evlilik doyumu puan ortalaması en düşük olan ise 1 çocuk sahibi olan evli bireylerdir.

Tablo 23. Çocuk sayısı açısından evlilik doyumu ile ilişkili varyans analizi tablosu

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Evlilik doyumu	Gruplar arası	108.769	3	36.256	.552	.647
	Grup içi	16149.331	246	65.648		

Tablo 23’de çocuk sayıları farklı olan evli bireylerin evlilik doyumu düzeylerine ait puan ortalamaları arasındaki farkı belirten varyans analizi sonuçları verilmektedir. Elde edilen sonuçlara göre çocuk sayıları farklı olan

evli bireylerin evlilik doyumu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı anlaşılmaktadır ($F_{3-246} = 0.552, p > .05$). Bu sonuçlara göre çocuk sayıları farklı olan evli bireylerin evlilik doyumu düzeylerinin birbirlerine benzer oldukları söylenebilir.

15. Evli Bireylerin Ev İşlerini Genellikle Kimin Yaptığına Göre Evlilik Doyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin evlilik doyumu düzeylerinin ev işlerini genellikle kimin yaptığı açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan bağımsız örneklem “*t*” testi tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 24’de sunulmuştur.

Tablo 24. Evli bireylerin ev işlerini genellikle kimin yaptığı açısından evlilik doyumlarına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Ev işlerini yapan	N	\bar{X}	ss	<i>t</i>	<i>Sd</i>	<i>P</i>
Evlilik doyumu	Kendi	130	51,85	8,12	1.40	248	.163
	Eşi	120	53,28	8,01			

Tablo 24’de evli bireylerin ev işlerini genellikle kimin yaptığı açısından evlilik doyumu düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 22’de görüldüğü gibi, ev işlerini genellikle kimin yaptığı açısından evlilik doyumunun istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır, ($t_{0.05: 248} = 1.40, p > .05$). Bu sonuçlar değerlendirildiğinde ev işini kendisi yapan ile eşi yapan arasında evlilik doyumu düzeyinin birbirlerine benzer oldukları söylenebilir.

16. Evli Bireylerin Evdeki Çatışmayı Genellikle Kimin Başlattığına Göre Evlilik Doyum Düzeyleri Anlamlı Düzeyde Farklılaşmakta Mıdır?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin evlilik doyumu düzeylerinin evdeki çatışmayı genellikle kimin başlattığı açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için İki Ortalama Arasındaki Farkın Anlamlılık Testi olan bağımsız örneklem “*t*” testi tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 25’de sunulmuştur.

Tablo 25. Evli bireylerin evdeki çatışmayı genellikle kimin başlattığı açısından evlilik doyumlarına ilişkin t testi tablosu

Değişken	Çatışmayı başlatan	N	\bar{X}	Ss	t	Sd	P
Evlilik doyumu	Kendi	134	53.28	7.35	1.553	248	.122
	Eşi	116	51.69	8.80			

Tablo 25’de evli bireylerin evdeki çatışmayı genellikle kimin başlattığı açısından evlilik doyumu düzeylerine ait puan ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tablo 25’de görüldüğü gibi, evdeki çatışmayı genellikle kimin başlattığı açısından evlilik doyumunun istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır, ($t_{0.05; 248} = 1.553$, $p > .05$). Bu sonuçlar değerlendirildiğinde evdeki çatışmayı kendisi başlatan ile eşi başlatan arasında evlilik doyumu düzeyinin birbirlerine benzer oldukları söylenebilir.

17. Evli Bireylerin Evlilik Uyumları İle Evlilik Doyumları Beş Faktör Kişilik Özellikleri İle Anlamlı İlişkilere Sahip Midir?

Araştırmanın katılımcılarını oluşturan evli bireylerin, evlilik uyumları ile evlilik doyumları beş faktör kişilik özellikleri ile anlamlı ilişkilere sahip olup olmadığını test etmek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı korelasyon katsayısını hesaplanmıştır. Bu amaçla, evlilik uyumu ve evlilik doyumu ile beş faktör kişilik özellikleri olan “nevrotizm”, “dışadönüklük”, “deneyime açıklık”, “yumuşak başlılık”, ve “sorumluluk” arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Bu değişkenler arasındaki ilişkileri gösteren korelasyon katsayısı Tablo 26’da yer almaktadır.

Tablo 26. Evlilik uyumu ve doyumunun beş faktör kişilik özellikleri ile arasındaki ilişkiler

Değişken	Nevrotizm	Dışadönüklük	Deneyime açıklık	Yumuşak başlılık	Sorumluluk
Evlilik uyumu	-.22**	.11	.13*	.19**	.12
Evlilik doyumunu	-.18**	.10	.01	.19**	.11

Not. * $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 26’de görüldüğü üzere, evlilik uyumu beş faktör kişilik özelliklerinden nevrozizm ile negatif yönde anlamlı ilişkiye sahiptir, ($r = -.22, p < .01$). Diğer taraftan, evlilik uyumu deneyime açıklık ($r = .13, p < .05$) ve yumuşak başlılık ($r = .19, p < .01$) ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahiptir. Evlilik uyumunun beş faktör kişilik özelliklerinden dışadönüklük ($r = .11, p > .05$) ve sorumluluk ($r = .12, p > .05$) ile ise anlamlı ilişkisi saptanamamıştır.

Evlilik doyumunu ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde; evlilik doyumunu ile nevrozizm arasında negatif yönde anlamlı ilişki görülmüştür, ($r = -.18, p < .01$). Diğer taraftan, evlilik doyumunu yumuşak başlılık ($r = .19, p < .01$) ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahiptir. Evlilik doyumunun beş faktör kişilik özelliklerinden dışadönüklük ($r = .10, p > .05$), deneyime açıklık ($r = .01, p > .05$) ve sorumluluk ($r = .11, p > .05$) ile ise anlamlı ilişkisi saptanamamıştır.

Tablo 27’de evli bireylerin beş faktör kişilik özelliklerinin evlilik uyumu ve evlilik doyumunu yordamasındaki rolüne ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 27. Evlilik uyumu ve doyumunun yordayıcısı olarak beş faktör kişilik özelliklerine ilişkin regresyon analizi sonuçları

Yordanan	Yordayan	<i>B</i>	<i>SH_B</i>	β	<i>t</i>	<i>R</i> ²	ΔR^2	<i>F</i>
Evlilik uyumu	Nevrotizm	-.24	0.08	-0.19	-2.86**			
	Dışadönüklük	.06	0.08	0.07	0.76			
	Deneyime açıklık	.01	0.09	0.01	0.13	.07	.05	3.74**
	Yumuşak başlılık	.08	0.07	0.08	1.08			
	Sorumluluk	.05	0.09	0.04	0.57			
Evlilik doyumuna	Nevrotizm	-.19	0.08	-0.16	-2.33*			
	Dışadönüklük	.16	0.08	0.18	1.99*			
	Deneyime açıklık	-.20	0.08	-0.22	-2.40*	.08	.06	4.02**
	Yumuşak başlılık	.12	0.07	0.13	1.79			
	Sorumluluk	.08	0.09	0.07	0.94			

Not. * $p < .05$, ** $p < .01$,

Tablo 27’de görülen çoklu regresyon sonuçlarına göre hem evlilik uyumuna [$F_{(5, 244)} = 3.74, p < .01$] hem de evlilik doyumuna [$F_{(5, 244)} = 4.02, p < .01$] yönelik kurulan modelin anlamlı olduğu anlaşılmaktadır. Evlilik uyumuna yönelik kurulan regresyon modeli incelendiğinde, beş faktör kişilik özelliklerinden yalnızca nevrotiliğin evlilik uyumunu anlamlı yordadığı anlaşılmaktadır ($\beta = -.19, p < .01$). Diğer kişilik özelliklerinin (dışadönüklük, deneyime açıklık, yumuşak başlılık ve sorumluluk) ise evlilik uyumunu anlamlı yordamadığı görülmektedir. Diğer taraftan, evlilik doyumuna yönelik kurulan regresyon modeli incelendiğinde ise; nevrotiliğin ($\beta = -.16, p < .05$), dışadönüklüğün ($\beta = .18, p < .05$) ve deneyime açıklığın ($\beta = -.22, p < .05$) anlamlı yordayıcılar olduğu anlaşılmaktadır. Bu modelde yumuşak başlılığın ve sorumluluğun ise evlilik doyumunu anlamlı yordamadığı saptanmıştır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Kişiler, insanlığın yapısı gereği bir arada yaşamak zorundadır. Tek başına yaşayamayan bireyler hayatlarını birleştirmek için çeşitli adımlar atarlar. Modern toplumlarda evlilik bireylerin hayatlarını birleştirmeleri için resmi yoldur. Evlilikte ise birçok problem yaşanabilmektedir. Çiftler arasındaki uyum bu sorunların başında gelmektedir. Eşler arası uyum problemi geniş anlamda düşünüldüğünde ise tüm toplumu ilgilendiren yapısıyla dikkat çekmektedir.

Uyum sorunu evliliklerin dağılmasına neden olurken bu durum ise toplum genelini ilgilendiren bir araştırma konusu olmaktadır. Çözülemeyen birçok problem zaman içinde daha büyük hızla ilerleyerek ayrılığa neden olmaktadır. Evli bireylerde çocuk da olmuşsa boşanma durumunda çocuğun psikolojisi de bu durumdan olumsuz yönde etkilenmektedir. Bu genel hatlarıyla evlilikte uyum oldukça geniş kapsamlı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Farklı kişilik özelliklerine sahip olan bireyler zaman içinde bu farklılıkları birbirlerine daha çok yansıtmaktadırlar. Problemler neticesinde ortaya büyük sorunlar ve kavgalar çıkabilmektedir. Eşler birbirleriyle uyum içinde yaşadıkları takdirde huzur ve beraberliği yakalayabilmektedirler. Kaliteli bir evlilikte olması gereken kavram uyum ve birlikteliktir. Kaliteli bir evlilik ise daha anlaşılır iletişim ve karşılıklı anlayıştan geçmektedir.

Evlilik uyumu üzerine yapılan çalışmalarda da görüldüğü gibi uyumu etkileyen birçok sorun bulunmaktadır. Literatür incelendiğinde evlilik uyumunu bozan sorunların başında eşlerin bireysel özellikleri, bağlanma özellikleri, cinsel yaşamın kalitesi, fiziksel ve ruhsal durumlar bu problemlerin başında gelmektedir.

Evlilik uyumu, bireylerin yaşantılarını kolaylaştırmak için oldukça önemli bir kavramdır. Evlilik gibi hassas bir yapının uyum içinde olması

hayatın kolaylaşması için önemlidir. Uyumu yakalayamayan çiftler arasında her zaman için bir sorun yaşanmaktadır.

Her evliliğin farklı birleşenleri ve özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikler kişiden kişiye göre değişebileceği gibi tüm eşlerin arasında da farklılaşmaktadır. Bireylerin bu farklı özellikleri neticesinde ortak bir paydada buluşmaları her zaman mümkün olmamaktadır. Bu gibi durumlarda ortaya çıkan sorunlar sevgi bağına bağlı olmaktadır. Eşler arasındaki sevgi güçlüyse sorunlar aşılabilmektedir.

Evlilik doyumu ise eşlerin evlilikten beklentilerinin karşılanma hali olarak açıklanabilir. Evlilik doyumu eşler açısından oldukça önemli olan bir kavramdır. Eğer evlilikler kişilerin taleplerini karşılayabiliyorsa bu durumda uzun süreli ve sorunsuz bir şekilde yaşanmaktadır. Evlilik doyumunun yakalanması için oldukça fazla değişken bulunmaktadır. Bu değişkenler her kişi için aynı özellikleri kapsamamaktadır.

Evlilik uyumu ve doyumu kavramları çoğu zaman birbirlerinin yerine kullanılan kavramlar olarak bilinmektedir. Evlilik uyumunun tanımı ve kapsamı üzerine yapılan tartışmaların devam etmesine rağmen birbiri ile etkileşim halinde olan ve ortak fikir birliğine sahip olan çiftlerin beraberliği olarak açıklanabilmektedir.

Evlilik uyumu arttıkça çiftlerin bireysel ve ortak mutlulukları da artacaktır. Bu özelliğiyle evlilik doyumu kavramı ile sıklıkla karıştırılmaktadır. İki kavram arasında yüksek korelasyon olması sebebiyle birbirlerinin yerine kullanılmaktadır.

Çalışmada değerlendirilen kavramlar ile evlilik uyumu ve doyumu kavramlarının sonuçları sıralanmaktadır. Evlilik uyumunun cinsiyetle bağlantılı olmadığı çalışma sonucunda ortaya konan bir bulgudur. Cinsiyet kavramı birçok faktörle alakalı olan ve yaşamın her alanını etkileyen bir kavramdır. Çoğu faktör cinsiyet kavramına göre değişiklik göstermektedir. Bu faktörlerin arasında sosyal roller, kimlik gibi kavramlar da yer almaktadır.

Toplumlar kadın ve erkeğe farklı nitelikler, davranışlar, roller,

sorumluluklar vererek bireylere değişik şekillerde yaklaşmaktadır. Bu değişikliklerin sebepleri ile ilgili gerçekleşen çalışmaların günden güne artması neticesinde cinsiyet ve toplumsal cinsiyet ayrımı üzerinde durulmaya başlanmıştır. Toplumsal cinsiyet (gender) ile cinsiyet (sex) kavramlarının birbirlerini ifade edecek şekilde kullanıldığı görülse de özünde oldukça farklı anlamları bulunmaktadır. Gender (toplumsal cinsiyet) cinsiyetten başka ve daha fazla bir şeydir ancak cinsiyet ve toplumsal cinsiyeti tamamen birbirinden ayırmak mümkün değildir; çünkü kültürün kadından ve erkekten beledikleri (toplumsal cinsiyet), kadının ve erkeğin fiziksel bedenlerine (cinsiyet) ilişkin gözlemlerden tamamen ayrı değildir.

Çalışmada 125'i kadın ve 125'i erkek olmak üzere 250 kişi üzerinde anket uygulaması yapılmıştır. Bu kişiler arasında yapılan anketlerde evlilik uyumunun cinsiyete göre farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Katılımcıların evlilik doyumları incelendiğinde ise kadın ve erkeklerin evlilik doyumları açısından farklı yapıya sahip olmadıkları görülmektedir. Bu durumda evlilik doyumu ve uyumu kavramları cinsiyete göre farklılık göstermemesi açısından benzer özelliklere sahiptir. Literatüre bakıldığında da çalışmanın bulgularını destekleyen sonuçlara rastlanmaktadır. Tezer (1996) yapmış olduğu çalışmada eşlere birlikte ve ayrı ayrı Evlilik Yaşam Ölçeği uygulamış olup evlilik doyumunun cinsiyet açısından farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçları destekleyici nitelikte olan Çınar (2008) tarafından yapılan çalışmada katılımcı erkek ve kadınların evlilik doyumları arasında fark bulunamamıştır. Evlilik uyumu ile ilgili Günay (2007) ve Çelik (2006) çalışmaları sonucunda kadın ve erkeklerin evlilik uyumlarının cinsiyet yönünden farklılık göstermediğini belirtmişlerdir.

Kişilerin yaşları evlilikte büyük öneme sahiptir. Evlilik uyumunun, yaş ilerledikçe düşmesi araştırmada öne çıkan bir diğer unsur olarak bilinmektedir. Yapılan araştırma neticesinde en yüksek evlilik uyumu yaş ortalaması 21-26 arası olarak değişirken 26 yaşından sonra evlilik uyumunun her yıl azaldığı tespit edilmiştir. Literatürde yaş değişkeninin evlilik uyumu ile ilişkili olduğu, evlilik uyumunu yordadığı sonucuna ulaşan bazı çalışmalar bulunmaktadır (Tezer, 1994). Bu çalışmadaki 26 yaşından sonra evlilik uyumunun azaldığı bulgusunun aksine Heaton ve Albercht (1991) çalışmaları sonucunda yaş ile

evlilik uyumunun doğru orantılı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çalışmaya göre evli bireylerin yaşları arttıkça ilişkiye verdiği emekler artmakta ve bu da evlilik uyumlarının artmasına sebep olmaktadır.

Evliliği etkileyen bir diğer önemli olan unsur ise çocuk sahibi olmaktır. Çocuk sahibi olan bireyler yaşamlarını buna göre düzenlerlerken evlilikte birçok faktör çocuk sahibi olmaktan geçmektedir. Yapılan araştırmaya göre çocuk sahibi olmayan bireyler en yüksek uyum oranına sahiptirler. Çocuk sayısı arttıkça evlilik uyum seviyeleri de düşmektedir. Bu durum çocuk sahibi olan bireylerin iletişimlerinin azalmasıyla açıklanabilir. Bulguları destekleyici literatüre bakıldığında, Aktaş (2009) çalışmasında evlilik uyumuyla çocuk sayısının ilişkili olduğunu, çocuk sayısı arttıkça evlilik uyumunun azaldığı sonucunu elde etmiştir. Çocuk sahibi olan ve olmayan bireylerde evlilik doyumu arasında herhangi bir fark görülmemektedir. Evlilik uyumu ve doyumu arasındaki farklar çocuk sahibi olma konusunda farklılık göstermektedir. Literatüre bakıldığında, Glenn (1990), evlilik doyumu ile çocuk sahibi olmanın ilişkili olduğunu, çocuk sahibi olmanın getirdiği sorumlulukların evlilik doyumunu düşürdüğünü bildirmiştir. Aynı şekilde Pletchaty ve arkadaşları (1996) evli bireylerin sahip oldukları çocuk sayısı ile evlilik doyumunun olumsuz şekilde ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çocuk sayısının artmasıyla bireylerin evlilik doyumunun düştüğü belirtilmiştir.

Evlilik süresi çalışmada değerlendirilen bir diğer kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Evliliğin gerçekleştiği zaman diliminde yıllar geçtikçe bir takım farklılaşmalar yaşanmaktadır. Bu farklılaşmalar evlilik uyumu kavramına yansımaktadır. Araştırmada evlilik süreleri “1-3 yıl”, “4-9 yıl”, “10-14 yıl” ve “15 ve üzeri yıl” şeklinde gruplara ayrılmıştır. Anket neticesinde evliliğin ilk yıllarında uyumun daha net bir şekilde görüldüğü ortaya konmaktadır. Yıllar ilerledikçe çiftler arasında uyum problemi yaşandığı ortaya çıkarılmıştır. Kişiler arasındaki evlilik süreleri evlilik doyumu üzerinde de etkilidir. Yapılan araştırmada evlilik doyum ortalaması en yüksek puan ortalamasına sahip olan süreç 1-3 yıl arasını kapsamaktadır. Sıralama 4-9 yıl, 15 yıl ve üzeri olarak yükselmektedir. Yıllar geçtikçe bireylerin evlilik doyumları da azalmaktadır. Literatüre bakıldığında aksi sonuçlar da bulunmuştur. Anderson, Russel ve Schumm (1983), çalışmalarında evliliğin

ilk yıllarında evlilik uyumunun düşük olduğunu ancak, evlilik süresi arttıkça bireylerin evlilik uyumlarının yükseldiğine ilişkin araştırma sonuçları bulmuşlardır. Farklı sonuçlar elde edilen çalışmalara bakıldığında; Patrick (2002), evlilik doyumunu yordayan değişkenlerle ilgili yapmış olduğu çalışmada; evlilik süresinin, bireylerin evlilik doyumunu yordamayan değişkenlerden biri olduğu sonucunu elde etmiştir.

Evli bireylerde sıklıkla karşılaşılan bir durum olan çatışma kavramı oldukça önemlidir. Çatışmayı ev içinde hangi taraf başlatırsa o tarafın evlilik uyumunun daha yüksek olduğu yapılan araştırmalar neticesinde saptanmıştır. Evlilik doyumunda ise evdeki çatışmayı başlatan ile karşı taraf arasında anlamlı farka rastlanmamaktadır.

Evliliği etkileyen birçok unsur bulunmaktadır. Bireylerin iş yaşamları evliliklerini doğrudan etkileyen faktördür. Çalışma hayatı bireylerin yaşantılarını etkilerken yapılan araştırmalar neticesinde iş yaşamının evlilikte uyum kavramını doğrudan etkilemediği görülmektedir. Kişilerin iş yaşamlarıyla evlilik doyumları arasında da bir fark görülmemektedir. Yapılan anket çalışmasında çalışan veya çalışmayan bireylerin evlilik doyumları arasında bir fark saptanmamıştır. Bu bulgunun aksine, Hoşgör (2013) yaptığı çalışmada, bir işte çalışan ile çalışmayan evli bireylerin evliliklerindeki çatışma düzeylerinin birbirinden anlamlı farklılık gösterdiğini bulmuş ve çalışan evli bireylerin çalışmayan evli bireylere göre evlilik uyumlarının daha yüksek olduğunu göstermiştir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

VI.1. Sonuç

Bu araştırmada evli bireylerin kişilik özelliklerinin evlilik uyumuna ve evlilik doyumuna etkisi incelenmiştir.

Yaşları farklı olan evli bireylerin evlilik uyumu puan ortalamalarında anlamlı bir farklılığın olduğu anlaşılmaktadır. Bu sonuçlara göre yaşları 21 ile 26 arasında olan evli bireylerin diğer yaşlara göre daha yüksek evlilik uyumu gösterdikleri ifade edilebilir.

Evlilik süreleri farklı olan evli bireylerin evlilik uyumu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Evlenmenin ilk yıllarındaki evlilik uyumunun evliliğin 10-14 yıllarından anlamlı derecede daha yüksek olduğu söylenebilir.

Çocuk sahibi olup olmamaları açısından evlilik uyumunun anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Çocuk sahibi olan evlilerin evlilik uyumu puan ortalamaları çocuk sahibi olmayan evlilerin evlilik uyumu puan ortalamalarından anlamlı biçimde daha düşüktür. Bu sonular değerlendirildiğinde çocuk sahibi olan evlilerin çocuk sahibi olmayan evlilere göre daha düşük evlilik uyum düzeylerine sahip oldukları belirtilebilir.

Çocuk sayıları farklı olan evli bireylerin evlilik uyumu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu anlaşılmaktadır. Çocuk sahibi olmayan evli bireylerin, 1 çocuk sahibi evli bireylerden anlamlı biçimde daha yüksek evlilik uyumu düzeyine sahip oldukları söylenebilir.

Evdeki çatışmayı genellikle kimin başlattığı açısından evlilik uyumunun anlamlı bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Evdeki çatışmayı kendi başlatan bireylerin evlilik uyumu puan ortalamaları evdeki çatışmayı eşi başlatan bireylerin evlilik uyumu puan ortalamalarından anlamlı biçimde daha yüksektir. Evdeki çatışmayı başlatanın kendi olması evlilik uyumu açısından evdeki çatışmayı eşi başlatmasından daha yüksek olduğu belirtilebilir.

Yaşları farklı olan evli bireylerin evlilik doyumu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu anlaşılmaktadır. Yaşları 21 ile 26 arasında olan evli bireylerin diğer yaşlara göre daha yüksek evlilik doyumu gösterdikleri ve yaş ilerledikçe evlilik doyumu düzeyinin azaldığı ifade edilebilir.

Evlilik uyumu beş faktör kişilik özelliklerinden nevrotizm ile negatif yönde anlamlı ilişkiye sahiptir. Diğer taraftan, evlilik uyumu deneyime açıklık ve yumuşak başlılık ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahiptir.

Evlilik doyumu ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde; evlilik doyumu ile nevrotizm arasında negatif yönde anlamlı ilişki görülmüştür. Diğer taraftan, evlilik doyumu yumuşak başlılık ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahiptir.

VI.2. Öneriler

İstanbul ilinde yapılan bu çalışmadan sonra diğer bölgeler de dahil edilerek daha fazla evli bireye ulaşılarak daha kapsamlı bir çalışma yapılabilir ve araştırmanın genellenebilme durumu artırılabilir. Bu konuda çalışma yapacak kişilerin bunu sağlayabilmesi yararlı olacaktır. Günümüzde artan boşanma oranları düşünüldüğünde, bireylerin kişilik özelliklerinin uyumsuz ve doyumsuz evliliklerdeki etkisinin incelenmesi boşanma oranlarının azalmasına yardımcı olabilir. Bu çalışmada bireylerin kişilik özellikleri ile evlilik uyumu ve evlilik doyumunun ilişkisi incelenmiştir. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda empati, bağlanma stilleri, iletişim becerileri gibi farklı psikolojik faktörler de çalışılabilir.

KAYNAKÇA

Aktaş, S. (2009). Eşlerden Birinin Kaygı Düzeyi İle Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Anderson, S. A., Russell, C. S., & Schumm, W. R. (1983). "Perceived marital quality and family life-cycle categories: A further analysis." *Journal of Marriage and the Family*: 127-139.

Aydın, B. (2005). Çocuk ve Ergen Psikolojisi (2nci Baskı), Atlas Yayın Dağıtım, İstanbul.

Aygün, R. (2014). Yöneticilerin Liderlik Davranışları ile Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Bağcı, C. (2013). Anne-Babaların Akılcı Olmayan İnançlarının Aile İşlevi ve Çocuklardaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep.

Burger, J. (2008). Kişilik, İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Cüceloğlu, D. (2012). İnsan ve Davranışı, Antalya: Remzi Kitapevi.

Çalık, T. ve Ereş, F. (2006). Kariyer Yönetimi - Tanımlar, Kavramlar, İlkeler, Ankara: Gazi Kitabevi.

Çalışır, M. (2009). Yetişkin bağlanma kuramı ve duygulanım düzenleme stratejilerinin depresyonla ilişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1, 240-255.

Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması*. Yayınlanmamış doktora tezi Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çınar, L. (2008). *Evlilik doyumu: cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Ekşi, A. (2011). *Gencin Ruhsal Gelişimi*. (Editörü: Aysel Ekşi). Ben Hasta Değilim İstanbul: Nobel Tıp Kitapları.

Gander, M. J. ve Gardiner, H. W. (1998). *Çocuk ve Ergen Gelişimi, Çevirenler: Ali Dönmez, Nilgün Çelen, Bekir Onur, İmge Yayınları, Ankara*.

Glenn, N. D. (1990). Quantitative research on marital quality in the 1980s: A critical review. *Journal of Marriage and The Family*, 52, 818–831.

Güleç, G. (2012). *Aile ve Evlilik*. Çınar Yenilmez (Ed). *Aile Yapısı ve İlişkileri* (1. Basım) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset tesisleri.

Günay, S. (2007). *Evlilik çatışması, nedensellik-sorumluluk yüklemeleri, eşlerin evlilik ilişkisinden sağladıkları genel doyuma ilişkin görüşleri ve evliliğe ilişkin değerlendirmeler arasındaki ilişkiler*, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Heaton, T. B. & Albercht, S. L. (1991). Stable unhappy marriages. *Journal of Marriage and The Family*, 53 (55), 747-758.

Hoşgör, E. (2013). *Evli Çiftlerin Öfke İfade Tarzları İle Evlilik Uyumunun İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

İnanç, B. & Yerlikaya, E. (2012). *Kişilik Kuramları*, 6. Baskı, Ankara: Pegem Yayınları.

Kalkan, M. (2002). Evlilik İlişisini Geliştirme Programının, Evlilerin Evlilik Uyum Düzeyine Etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi. OnDokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Samsun.

Kapuci, O. (2014). Evli Çiftlerin Evlilik Kalitesi ve Bağlanma Stillerinin Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Könezoğlu, B. (2006). Aile ve Ailenin Korunması, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Köroğlu, E. & Bayraktar, S. (2011). Kişilik Bozuklukları, HYB Basım Yayın, Ankara.

Küçükkaragöz, H. (2003). Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi. Edt: B. Yeşilyaprak. Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. 4. Basım. Pegem A Yayıncılık. Ankara.

Nazlı, S. (2000). Aile Danışması, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Nirun, N. (1994). “Sistemik Sosyoloji Yönünden Aile ve Kültür”, AKM Yayınları, Ankara.

Onur, B. (1997). Gelişim Psikolojisi, Ankara: İmge Kitapevi.

Patrick, S. J. (2002). Intimacy, Differentiation, and Marital Satisfaction. Ph.D. Thesis. Department of Counseling, Adult and Health Education, Northern Illinois University.

Pletchaty, M., Couturier, S., Cote, M. & Roy, M.A. (1996). Dimensional Analysis of Past and Present Satisfaction in Relation to Present Marital Satisfaction. Psychological Reports, 78(2), 657-658.

Sokolski, D. M. & Hendrick, S. S. (1999). Fostering Marital Satisfaction.

Soysal, A. (2008). Çalışma Yaşamında Kişilik Tipleri: Bir Literatür Taraması, Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası, Sayı 1.

Spanier, G. B. (1976). Journal of Marriage and the Family, Vol. 38, No. 1.

Süren, S. (2015). Banka Çalışanlarında Tükenmişlik ve Beş Büyük Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki: Bir Alan Araştırması, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.

Tatar, S. (2013). İzlenim Yönetimi Davranışlarında Kişilik Özelliklerinin Rolü: Konaklama İşletmeleri Çalışanlarına Yönelik Bir Araştırma, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Taysi, E. (2000). Benlik Saygısı, Arkadaşlardan ve Aileden Sağlanan Sosyal Destek: Üniversite öğrencileriyle Yapılan Bir Çalışma". Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı (Sosyal Psikoloji) (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

Tezer, E. (1994). Evlilik ve iş doyumunu ilişkisi: İkili çatışmalar ve bazı demografik değişkenlerin rolü, *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(1): 1-12.

Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik yaşam ölçeği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7 (2), 1-7.

Tutarel, K. Ş. ve Çabukça, F. (2002). Empati ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu ile İlişkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*.2 (5), 35 – 41.

Türkçapar, H. Taymur, İ. (2012). Kişilik: Tanımı, Sınıflaması ve Değerlendirmesi, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar / Cilt 4 – Sayı 2*.

Yeung, R. (2011). *Confidence: The Power to Take Control and Live The Life You Want*, Pearson.

Zeman, J. (2006). Emotion regulation in children and adolescents. *J Dev Behav Pediatr*, 27(2): ss. 155-68.

EK 1
KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Tez sahibi: PSK. AHSEN TUZCU

“Evli bireylerde kişilik özelliklerinin evlilik uyumu ve evlilik doyumu üzerine etkisi” adlı çalışma için lütfen aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1) Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

2) Yaşınız:

3) Çalışıyor musunuz?: Evet () Hayır ()

4) Eğitim durumunuz:

Okuma yazma bilmeyen ()

Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen ()

İlkokul mezunu ()

Ortaokul mezunu ()

Lise mezunu ()

Yüksekokul mezunu ()

Üniversite mezunu ()

Yüksek lisans mezunu ()

Doktora mezunu ()

5) Evlenme kararınız nasıl oldu?

Kendi seçimim, ailemin onayıyla ()

Görücü usulüyle, kendi kararım ()

Görücü usulüyle, ailemin kararıyla ()

Ailemin karşı çıkmasına rağmen evlendim ()

Kendi kararım, ailemin bilgisi dışında ()

Diğer ()

6) Ne kadar zamandır evlisiniz? :

7) Eşinizle yakınlık dereceniz?

Yakın akraba ()

Uzak akraba ()

Akrabalığımız yok ()

8) Evlendiğinizde kaç yaşındaydınız?:

9) Eşinizle aranızdaki yaş farkı nedir?:

10) Çocuğunuz var mı?: Evet () Hayır ()

Evet ise kaç çocuğunuz var?:

11) Ailenizin toplam aylık geliri ne kadardır? :

12) Evinizdeki ev işleri genellikle kimin tarafından yapılır?

Ben yaparım () Eşim yapar ()

13) Eşinizle yaşadığınız çatışmayı genellikle kimin başlattığını düşünürsünüz?

Ben başlatırım () Eşim başlatır ()

EK 2

SIFATLARA DAYALI KİŞİLİK TESTİ (SDKT)

Açıklama: Aşağıda bireyleri tanımak için kullanılan sıfat çiftleri verilmektedir. Sizden istenen, her bir sıfat çiftini okuyarak size uygunluk derecesine karar vermenizdir. Her sıfat çifti için bir tek daireyi doldurunuz. Doğru cevap yoktur, size uygun cevap vardır. Bunu dikkate alarak cevaplamaya çalışınız. Cevaplarınızı aşağıdaki örneklere göre belirtiniz.

	Çok uygun	Oldukça uygun	Biraz uygun	Ne uygun, ne uygun değil	Biraz uygun	Oldukça uygun	Çok uygun	
İçedönük	☐	☒	☐	☐	☐	☐	☐	Dışadönük
İçedönük	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☒	Dışadönük
İçedönük	☐	☐	☐	☒	☐	☐	☐	Dışadönük

Bu örneklerde,

1. Örnek kişi kendini oldukça içedönük olarak görmektedir,
2. Örnek ise kişi kendini çok dışadönük olarak görmektedir,
3. Örnek ise kişi bu boyutlarda kararsızdır veya her iki sıfatı da kendine uzak veya yakın görmektedir, anlamına gelmektedir.

		<i>Çok uygun</i>	<i>Oldukça uygun</i>	<i>Biraz uygun</i>	<i>Ne uygun, ne uygun değil</i>	<i>Biraz uygun</i>	<i>Oldukça uygun</i>	<i>Çok uygun</i>	
1	Sakin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Sinirli
2	Yalnızlığı tercih eden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Sosyal (topluluğu seven)
3	Sanata ilgisiz	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Sanata ilgili
4	Kindar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Affedici
5	Düzensiz	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Düzenli
6	Sabırlı	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Sabırsız
7	Silik	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Atak
8	Hayal gücü zayıf	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Hayalgücü kuvvetli
9	(Başkalarına) kayıtsız	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Yardımsaver
10	Sorumsuz	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Sorumluluk sahibi
11	Rahat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Tedirgin
12	Uyuşuk, eliağır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Canlı
13	Dargörüşlü	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Geniş görüşlü
14	Rekabetçi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	İşbirliği yapan
15	Hırslı değil	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Hırslı
16	Tutarlı	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Tutarsız
17	Durgun	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Delidolu
18	Alışılmış	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Yenilikçi
19	Kibirli	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Alçakgönüllü
20	Dikkatsiz	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Dikkatli
21	İyimser	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Karamsar
22	Neşesiz	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Neşeli
23	Meraksız	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Meraklı
24	Asi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Uysal, yumuşak başlı
25	Gayretsiz	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Gayretli
26	Huzurlu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Huzursuz
27	Arka planda kalan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Öne çıkan
28	Tutucu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Liberal
29	Acımasız	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Merhametli
30	Hazırlıksız	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Hazırlıklı
31	Kaygısız	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Kaygılı
32	Dikkat çekmeyen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Baskın, belirgin
33	İlgileri dar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	İlgileri geniş
34	Bencil	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Fedakâr (diğergam)
35	Disiplinsiz	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Disiplinli
36	Yeni ilişkilere kapalı	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Yeni ilişkilere açık
37	Etkisiz	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Etkili
38	Hoşgörüsüz	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Hoşgörülü
39	Donuk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Coşkulu
40	İnatçı	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Uzlaşmacı

EK 3

EVLİLİK UYUMU ÖLÇEĞİ

1) Aşağıdaki ölçek çizgisi üzerinde her şeyi ile şimdiki evliliğinizin mutluluk derecesini en iyi temsil ettiğine inandığınız noktayı daire içine alınız. Ortadaki “mutlu” sözcüğü üzerindeki nokta, çoğu kişinin evlilikten duyduğu mutluluk derecesini temsil eder ve ölçek kademeli olarak sol ucunda evliliği çok mutsuz olan küçük bir azınlığı, sağ ucunda ise evliliği çok mutlu olan küçük bir azınlığı temsil etmektedir.

* * * * *

Çok mutsuz

Mutlu

Çok mutlu

Aşağıdaki maddelerde verilen konular hakkında, siz ve eşiniz arasındaki anlaşma ya da anlaşmazlık derecesini ölçekteki sayılardan birini seçerek ifadenin yanındaki boşluğa yazınız. Lütfen her maddeyi dikkate alınız.

5	4	3	2	1	0
Her	Hemen her	Ara sıra	Sıklıkla	Hemen her	Her
zaman	zaman	anlaşamadığımız	anlaşamayız	zaman	zaman
anlaşırız	anlaşırız	olur		anlaşamayız	anlaşamayız

___ 2) Aile bütçesini idare etme

___ 3) Boş zaman etkinlikleri

___ 4) Duyguların ifadesi

___ 5) Arkadaşlar

___ 6) Cinsel ilişkiler

___ 7) Toplumsal kurallara uyma (doğru, iyi veya yerinde davranış)

___ 8) Yaşam felsefesi

___ 9) Eşin akrabalarıyla ilişki biçimi

Lütfen evliliğinizi en iyi ifade ettiğine inandığınız bir cevabı seçiniz ve seçtiğiniz cevabın başında yer alan parantez içine x işareti koyunuz.

10) Ortaya çıkan uyumsuzluklar genellikle:

- () erkeğin susması ile
- () kadının susması ile
- () karşılıklı tavizlerle anlaşmaya varılarak sonuçlanır.

11) Ev dışı etkinliklerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?

- () hepsini
- () bazılarını
- () çok azını
- () hiç birini

12) Boş zamanlarınızda genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

- () bir şeyler yapmayı
- () evde oturmayı

Eşiniz genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih eder?

- () bir şeyler yapmayı
- () evde oturmayı

13) Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?

- () sık sık
- () arada sırada
- () çok seyrek
- () hiçbir zaman

14) Hayatınızı yeniden yaşayabilseydiniz,

- () aynı kişiyle evlenirdiniz
- () farklı bir kişiyle evlenirdiniz
- () hiç evlenmezsiniz

15) Eşinize güvenir sırlarınızı ona açar mısınız?

hemen hemen hiçbir zaman

nadiren

çoğu konuda

her konuda

EK 4

EVLİLİK DOYUMU ÖLÇEĞİ

Aşağıda evlilik ilişkiniz ile ilgili bir takım ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuduktan sonra yanındaki kutularda bulunan seçeneklerden size uygun olan seçeneği (X) ile işaretleyiniz lütfen hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız. İçten ve doğru verdiğiniz yanıtlar için teşekkür ederiz.

	Bana hiç uygun değil	Bana uygun değil	Bana biraz uygun	Bana uygun	Bana tamamen uygun
1. Eşimin bana değer vermediğini hissediyorum.	1	2	3	4	5
2. Ailelerimizin evliliğimize müdahale etmeleri ilişkimizi olumsuz etkiliyor.	1	2	3	4	5
3. Eşimin bedenini iyi tanırım.	1	2	3	4	5
4. Eşim cinsel açıdan yeterlidir.	1	2	3	4	5
5. Eşimin anne ve babasına evliliğinden daha çok önem vermesi beni mutsuz ediyor.	1	2	3	4	5
6. Eşimle olan cinsel yaşamımda ön sevişme önemli bir yer tutuyor.	1	2	3	4	5
7. Cinsel yönden eşimle uyumluyum.	1	2	3	4	5
8. Eşimin bana güven duymadığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
9. Eşimle her ikimizde cinsel doyuma ulaşıyoruz.	1	2	3	4	5
10. Bir topluluk içinde eşim beni komik duruma düşürür.	1	2	3	4	5
11. Eşimin ailesi ile birlikte yaşamak benim için bir kabustur.	1	2	3	4	5
12. Eşimin ailesinin etkisinde kalması evlilik ilişkimizi kötü etkiliyor.	1	2	3	4	5
13. Eşimin ailesine hayır diyememesi beni mutsuz ediyor.	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı : Ahsen TUZCU
Doğum Yeri ve Tarihi : Keçiören 27.06.1990
Medeni Hali : Bekar
Ehliyet Bilgisi : B Sınıfı

EĞİTİM DURUMU

Lise : Mehmet Emin Resulzade Anadolu Lisesi - 2008
Lisans : Bahçeşehir Üniversitesi Psikoloji – 2013

YABANCI DİL

İngilizce : İleri Seviye

BİLGİSAYAR

Microsoft Office Programları : İleri Seviye

SPSS : İleri Seviye

İŞ DENEYİMİ

Kurum Adı : Harikalar Diyarı Anaokulu
Unvan : Psikolog
İşe Başlama Tarihi : Eylül, 2013
İşten Ayrılma Tarihi : Aralık, 2013

İLETİŞİM

Telefon: 0554 730 32 72

Adres: Atakent Mahallesi İstanbul Caddesi Bosphorus City 22A Blok Daire 20
Halkalı/Küçükçekmece/İstanbul